

מראי מקומות לסוגיות הנלמדות

פרשת וירא בבא מציעא ח. – יב:

ולהביא אצלו ולא יגע ראשה לארץ, ובא שני והגביה ראשה השני, ה"נ דקמא קני בתרא לא קני, ואחד רכוב ואחד תפוס במוסרה דאמרינן לקמן [ט.]. דזה קנה מה שתפוס בידו וזה קנה בי פגיה והשאר לא קנה לא זה ולא זה, מי לא עסקינן שאם מנתקה לא יגיע ראשה לארץ, וה"נ יד חברו כקרקע דמי ליה, אלא לא שנה הכי ולא שנה הכי.

ובתוס' הרא"ש הביא פי' הראב"ד, וכו' ע"ז, ולא מסתבר לי, דא"כ הא דאמור רבא חרש ופקח שהגביהו המציאה לא קני, דפקח לא קני דהגבהת חרש לא מהניא ליה, ומתוך שלא קנה פקח לא קנה חרש, הו"ל לפרושי ולפלוגי שאם הגביהו עד שאם יניח האחד תיעקר מן הקרקע, קנו שניהם מחמת עצמן, ומדלא פירש, אלמא דבכל ענין לא קנו, והדין נותן, דתפיסת כל אחד מבטל קנין חברו, כיון דאין תפיסת חברו מועלת לו כלום, ולא אמרינן חזינן ליה לענין קניית חצי של חברו כאילו הניחה זה ליפול, דאדרבה הרי הוא רוצה לקנות חציו בתפיסתו, ותפיסתו לגבי חברו כמונחת ע"ג קרקע, וה"נ אמרינן גבי זה רכוב חמור ואחד תפוס מוסרה, דאפי' אי מהניא משיכת הבהמה לקנות כלים שעליה, לא מהניא הכא שייקנה הרכוב המוסרה, לפי שתפיסת התפוס במוסרה מצד אחרת מבטלת קנינו כאילו היה מוטל צד אחד ע"ג קרקע.

ח. ושותפין שגנבו חייבין וכו' משום דאמרינן מיגו וכו'.

כ' הרשב"ש, יש לעיין דלפ"ז מאי מקשה הגמ' בב"ק [גא.]. בור של שני שותפין היכי משכח"ל, אי דשוו שליח וכו' אין שליח לדבר עבירה, הא משכח"ל דכרה בעדו ובעד חברו, דהתם ג"כ חיוביה משום דאוקמיה רחמנא ברשותו, כדאמר שם [כט:]. דבור ברה"ר עשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו.

ח. ומאי מיגו, מיגו דשני חרשין בעלמא קנו, הא נמי קני וכו'.

כ' המהרש"א, נ"ל לפרש הסוגיא דה"פ, ומאי מיגו וכו', דאע"ג דמטעם מיגו דזכי לנפשיה וכו' לא היא הגבהה דפקח הגבהה לגבי חרש, דהא לא זכי נמי לנפשיה, מ"מ משום דינא דהמגביה מציאה לחברו קנה חברו קנה החרש, אע"ג דרבא לית ליה בעלמא המגביה מציאה וכו', בחרש אית ליה משום מיגו דשני חרשין דקנו. ואהא פריך דלא שייך הכא כלל דינא דהמגביה מציאה וכו', דאפי' לרמי בר חמא היינו דוקא דקא מגבה ליה אדעתא דחבריה, אבל האי פקח אדעתא דידיה קא מגבה ליה וכו', אלא אימא מתוך שלא קנה וכו'. ואהא פריך כיון דלא שייך דינא דמגביה מציאה וכו' אלא במגביה אדעתא דחבריה, א"כ בשני חרשין לא ליקנו משום מיגו דזכי לנפשיה, דהא לנפשיה נמי לא זכי, דהו"ל ראשה השני לגביה כמונח ע"ג קרקע כיון דחבריה לא הגביה אותה אלא אדעתא דידיה, ומשני דמ"מ משום דלא אתי לאנצוי וכו'.

ח. אלא טמאה הא אפסודה, אלא לדמי וכו'.

כ' הרשב"א, איכא למידק, הא לא דייקנין לה ממתני' אלא מסברא דאי פלגי לה אפסודה, וכיון שכן בלא מתני' נמי נידוק הכין מסברא, דאי פלגי לה לשטרא אפסדיה. [ודלא כתוס']: בד"ה [ויחלוקן] שכי דלא ס"ד למיפלג שטרא גופיה אלא החוב הכתוב בן]. ומסתברא דאי מברייטא לא שמעינן מינה מידי מסברא, דכיון דאי פלגי ליה לשטרא גופיה, אע"ג דמלוה נפסד, לוח נשכר דהרי הוא נפטר, הו"א דפלגי ליה לשטרא גופיה, דלא שביק לוח רווחיה משום פסידא דמלוה, הלכך אי מברייטא לא שמעינן מסברא מידי, אלא כיון דאשכחן במתני' דעל כרחין איכא חלוקה בדמים ולא חלוקה ממש כיון דתרווייהו מפסדי, אף אנו נאמר בעלמא דחלוקת דמים הויא חלוקה, וכל שאחד מהם נפסד אין חולקין אלא בדמים.

ח. זאת אומרת הגביה מציאה לחברו קנה חברו.

כ' בפיר"ח וז"ל, כיון שהעמיד רב פפא משנתנו דקתני יחלוקו בתפסי לה בכרכשתא, דקדק רמי בר חמא ואמר זאת אומרת המגביה מציאה לחברו קנה חברו. וז"ל הפנ"י [בד"ה תעשה], היינו למאי דמוקמינן לעיל דמתני' איירי בדתפיסי בכרכשתא, וא"כ מקשה שפיר דהמותר שאינו תופס לא זה ולא זה יהא כמי שמונח ע"ג קרקע, וכל הרוצה יחטפנו מידם, אבל במה שתופס כל אחד בידו לא שייך לומר כן, דודאי קנה קנין גמור כדמשמע לקמן בחמור ובית פגיה. [ועיין במש"כ הרשב"א לקמן] ד"ה מתוך שלא קנה חרש], הו"ד שם].

ח. זאת אומרת המגביה מציאה לחברו קנה חברו.

כ' המאירי, המגביה מציאה לחברו ר"ל במצות חברו, כגון ראובן שאמר לשמעון הגבה מציאה זו לעצמי, והלך לשם בשליחותו והגביהה, קנה חברו המשלח, ואם נמלך שמעון אחר הגבהתה לזכות בה לעצמו ולדון בעצמו כן מאחר שלא באה עדין ליד ראובן, הרי היא גזלה בידו, שמאחר שהגביהה סתם במצות ראובן, הרי היא כמו שהגביהה ראובן עצמו, [ומשמע דכשלא צוהו ראובן, מודה רמי בר חמא דלא קנה], ואצ"ל שאם בא אחד מן השוק לזכות בה ולחטפה מזה, שהיא גזלה בידו.

ח. דאי ס"ד לא קנה חברו, תיעשה זו כמי שמונחת ע"ג קרקע וכו'.

כ' הרשב"א, פי' הראב"ד ז"ל, דוקא שלא הגביה אותה כדי שתיעקר מן הקרקע, אבל אם הגביהו אותה כדי שתיעקר מן הקרקע, קנו שניהם מחמת עצמן, לפי שאינה כמונח ע"ג קרקע, וכל אחד קונה בהגבתו. ואינו מחזור בעיני, דא"כ לוקי מתני' בהכי, ואפי' תאמר משום דסתמא קתני, אכתני לא ניחא, דכין דמגביה מציאה לחברו לא קנה חברו, יד חברו כקרקע לגבי דידיה, ואילו טלית שראשה האחד מונח ע"ג עמוד זה וראשה האחר מונח ע"ג עמוד שני, ובא אחד והגביה ראשה האחד שיכול לנתקה

ה. מתוך שלא קנה פקח לא קנה חרש.

כ' הרשב"א ודוקא מה דביני ביני, אבל מה שתפוס בידו קנה, כדאמר לקמן [ט]. זה קנה בי פגיה וזה קנה מי שתפוס בידו, והשאר לא זה קנה ולא זה קנה.

ה. התם הא קאמר כולה שלי ואנא אגבהתה כולה וכו'.

כ' הרמב"ן, איכא דקשיא ליה, והא דינא דחלוקה ליתא אלא משום דאמרינן דילמא בהדי הדדי אגבהו, ואי ס"ד לא קנאוה בהגבהת שניהם, משום תרוייהו אגבהו לא קנו, מאי אמרת דילמא חד מינייהו אגבהו ולא ידעינן מנו, לא הו"ל למימר יחלוקו, כדאמרינן בריש פרקין [ג.]. ורש"י ז"ל נזהר בה ופירש [בד"ה ממשנה יתירה], דקס"ד השתא דטעמא דחלוקה משום דלא ידעינן הי מינייהו משקר, והו"ל ממון המוטל בספק וחולקין, ובשבועה כדי שלא יהא כל אחד תוקף בטליתו של חברו וכד' יוחנן, ולקמן בסמוך כי דייקנן מסיפא דהמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו, על כרחך משום דאמרינן תרוייהו בהדי הדדי אגבהו, דאי משום ספיא וכד' יוחנן, מרישא שמעת לה. זה כתב רש"י ז"ל.

ועדיין יש להשיב, דמרישא נמי שמעינן לדרמי בר חמא, דהא א"א לומר יחלוקו אלא משום דאמרינן תרוייהו בהדי הדדי אגבהו, מהנהו פירכי דפרכינן בגמ' בשמעתא קמייתא. אלא הכי הוא דאיכא למימר, דרמי בר חמא מעיקרא הכי דייק, אי ס"ד המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו, היאך הם מתעצמים עליה ונשבעין וחולקין אותה, והלא כל הרוצה לזכות בה יכול לזכות בה ולחטפה מידו. והשתא קשה לן בגמ', אי מרישא דאיך רמי בר חמא, לאו דיוקא הוא, דהתם הא אמרי תרוייהו חד מינייהו אגבהו, ואם יבא אחד מן השוק לחטוף מידם לא זכה, שהרי לדברי שניהם קנאוה, ואעפ"כ אנו אומרים שמא ליכא רמאי דתרוייהו אגבהו בהדי הדדי ואין לאחד מהם יותר מחבירו, אבל מ"מ של שניהם היא ויכול לישבע חציה שלי, שכיון שאין אדם אחר יכול לזכות בה מפני טענותיהם, שלהם היא. אף זו מתוך דברי רש"י ז"ל [למדתיה].

והרשב"א הקשה ע"ז וז"ל, ואין זה נכון בעיני, דמ"מ קושטא דמילתא כולה דחד מינייהו בלחוד הוא וכגון שהגביהו כולה, או לית להו בה מיד אילו תרוייהו אגבהו בהדדי, א"כ על כרחך חד מיניהו לשקרא משתבע, ואפשר נמי דתרוייהו לשקרא משתבעי, ואי משום סוף דינא דפלגי בה ביניהן, אמאי משתבעי חציה שלי, אטו אנן לא ידעינן דחציה הויה למר וחציה הויה למר בסוף דינא, הא ודאי כי משתבע חציה שלי, שבועה שזכותי בה בשעת מציאה קאמר. וז"ל חי' הריטב"א החדשים, ויש שהיו סבורים לומר, דכיון דהדין נכון שיחלקו בין שניהם מן הטעם שאמרנו, הרי זכו בה מן הדין מדינא דרבנן, ויכול כל אחד לישבע שחציה שלו. ואין זה נכון, כי לפי שיטת סוגיין דלעיל אין אחד מהם זוכה בחלקו בתקנת חכמים אלא לאחר שבועה, וכשהוא נשבע עדיין לא זיכו לו חכמים, כי זכותו היא כשנשבע שזכה בחציה מדין הגבהתו כדן כל הנשבעין ונטליו. וזה פשוט.

והנכון דכי אמרינן לעיל תרוייהו בהדי הדדי אגבהו, היינו אליבא דר' יוסי, אבל לרבנן דפליגי עליה, לא אמרינן אלא דאימור דתרוייהו היא, וה"נ אפשר דתרוייהו היא, שעשו פשרה ביניהן או שהקנה אחד מהן חציה לחבירו, א"נ דאנן עבדינן חלוקה מטעמא דאימור תרוייהו אגבהו, ומחייבין שבועה משום טענת כולה שלי, ורבנן דפליגי עליה דבן ננס וסוגיין כוותיהו. [וע"ע במהר"ם ש"יף].

ה. וממאי דבמציאה דילמא במקח וממכר.

כ' בתור"פ, וא"ת כי נמי נימא דמתני' מיירי במקח וממכר דכל אחד אומר עשייתי הגבהה מן החצי, צריך שהגבהת חבירו יהנה לו, וה"ה במציאה. וי"ל דכי נמי נימא דבמקח וממכר שפיר קני חבירו, מ"מ במציאה לא קני בהגבהת חבירו, משום דהוי תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים כדאמרינן לקמן [י.], אבל מקח וממכר קני כדתנן במתני' פ' מי שמת [קנו:]: לקטן אמרו, פ"י שזכין בעבורו במקח וממכר, לגדול לא כ"ש, ולא מבעיא ליה הכא במציאה אלא משום דהוי תופס לבע"ח במקום שחב.

ח. סד"א הא דקאמר חציה שלי ליהוי כמשיב אבידה וליפטור.

בקובץ שמועות להגרא"ו [אות ד'] כ', אע"פ שבטענת כולה שלי לא יהיה נאמן בלא שבועה, ומוכח דמיגו לאפטורי משבועה הוא מטעם מה לי לשקר, ולא דין כח נאמנות מהטענה האחרת, וכמשי"כ בקוב"ש [ב"ב אות כ"ז, וח"ב סי' ג']. וז"ל תור"פ, וא"ת מאי משיב אבידה יש כאן, אפ"י אמר כולה שלי בעי אישתבועי. י"ל מ"מ היה מרויח טפי לומר כולה שלי מלומר חציה שלי, דאי אמר כולה שלי היה נוטל החצי בשבועה, והשתא דקאמר חציה שלי אינו נוטל אלא רביע. ובתוס' הרא"ש ש' כ', אין זה מיגו גמור, דאי אמר כולה שלי לאו שבועה בעי [בתמיה], ולמה יפטר בחציה שלי משבועה, אלא שבועה זו שלא כדן היא [רק] מתקנת חכמים, הילכך בסברא כל דהו ס"ד למיפטריה משבועה. [א"ה, בתוס' לעיל [ב. בד"ה וזה נוטל] הוכיחו מכאן דהוי מיגו גם לענין ממון, יעו"ש, וזה לכא' דלא כתוס' הרא"ש, ובאמת בתוס' הרא"ש שם הקשה קושייתם בלא ראייה זו].

ח. אלא מהא, היו שנים רוכבין ע"ג בהמה וכו'.

כ' בחי' הריטב"א החדשים, ואע"ג דבההיא ליכא הגבהה, מ"מ מיתורא קמ"ל כי היכי דחלוקה דהתם משום דאפשר דתרוייהו הגביהוה [אצ"ל הנהיגוה] ביחד, אף הא דטלית נמי משום דתרוייהו אגבהוה. וז"ל התוס' רי"ד, פירוש, ומהא ליכא למשמע, דהא ליכא למימר הכא ראשה אחד מונח ע"ג קרקע כדאמרינן גבי טלית, אלא כיון דתני בהמה וילפינן מינה טעמא דמשו"ה חולקין משום דאיכא למימר תרוייהו בהדי הדדי הנהיגוה, אמאי תני טלית, היינו הך, אלא ממשנה יתירה שמעינן דאע"ג דאגבהוה בכרשתא קנו שניהם, שהמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו.

ח. ורבא אמר לך מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה.

ופירש"י דמשנה יתירה דמתני' אשמועינן המגביה מציאה לו ולחבירו קנה אף חבירו. וכ' בחי' המייוחסים להריטב"א, איכא דקשיא ליה, למה הוצרך לו לרבא משנה יתירה, דבלא"ה שמעינן ליה להאי מיגו מהאי דתניא דשותפין שגנבו חייבין. [א"ה, עיין בחכמת מנוח ע"ד תוד"ה ושותפין, שכ' דאין להקשות מנ"ל דחייבין, דהא פשיטא דחייבין דאלי"כ לא שבקת חיי לכל בריה, דלעולם יגבנו שנים יחד כדי שיפטרו, ומשמע דנקט דאין ד"ז מבואר בביריתא]. ולא קושיא היא כלל, דמאי קשיא ליה אי תני במתני' מאי דאיתיה בביריתא, אדרבה אי אפשר בלא"ה, כדאמר בעלמא [יבמות מג.]. אי רבי לא שנאה, ר' חייא מנא ליה, ואפ"י אי תנינן לה במתני', לאו קושיא מידי, ואורחא דתנא ליתני שני דיני דדמו להדדי כל חד וחד בדוכתיה, ועוד, דמשותפין שגנבו לא מצינא למילף, דשאני התם דכל אחד עושה לדעתו ולדעת חבירו, אבל במציאה דלא אתנו אהדדי, אימא לא אמרינן מגו דזכי לנפשיה זכי לחבריה, [ול' הרמב"ן, איכא למימר לעצמו הגביה ולא לחבירו], קמ"ל.

ח. בתוד"ה דחזיא, ולא גרסינן דחזיא לתרוייהו וכו'.

פ"י בחכמת מנוח, דלהך גירסא לובשים אותו שניהם זה יום אחד וזה יום אחד. ואין להקשות [לגי' ידן] ולמה לא תירץ בגמ' כן, משום ד"ל דאין משמע כן ממילת "יחלוקו" דבמתני', דמשמע דנוטל כל אחד חלקו ממש ונפרדים, דהו"ל למיתני [הרין] הוא של שניהם וכו'. עוי"ל דחזיא לתרוייהו, אחר שפוסקין אותו לשנים, כל חתיכה חזיא לאחד מהם, ובגמ' לא רצה לתרץ כן, משום דאין סברא שיעשה אדם טלית כ"כ גדול עד שאם יחתכוהו לשנים חזי לשנים. והראשון יותר נכון, ושניהם כאחד טובים.

ח. בתוד"ה ושותפין, פ"י בקונטרס וכו', ואין נראה דהתם בטביחה איירי.

כ' הגראמ"ה, היה נ"ל דלדינא לא פליגי ארש"י ז"ל, דסברת מיגו שייך גם בהוציא אחד, אלא דאין ראייה מהא דב"ק רק דעכ"פ יכולה להיות גניבה בשותפות בשגביהו שניהם, ועל כרחך משום מיגו. אבל בחידושי הריטב"א הביא בשם ראב"ן [א"ה, אצ"ל רמב"ן, דהרמב"ן כ' על פירש"י, לא מחוור לי, שאין זו ראייה להיכא שהאחד מוציאה מרשות בעלים, ואכתי איכא למימר שאין חייבין בגניבה אלא כשגנבו שניהם, דכיון דליתא ע"י שליח ליתא ע"י שותף] דלא מתחייב האחד בגניבת השני, וצ"ל לפ"ז דסברת מגו דזכי לא מהני לחיוב רק בשנים שגנבו, דתרוייהו עבדי מעשה, אלא דהו פטורי

משום דלא זכו, להכי אהני מיגו. ומ"מ מוכח מגמ' [אצ"ל מוכיח הגמ'] דמשום מיגו, דאי לא תימא הכי לא זכו, וליכא למימר ע"י שליח, כיון דפטור דאשד"ע, ה"ה דלא זכי.

ח: מנהיג לחודיה מי איכא למ"ד לא קני.

ופירש"י הא משיכה היא זו. וכ' ע"ז הפנ"י, אע"ג דשמואל גופא אמר בפ"ק דקידושין [כה:]: דבהמה גסה נקנית במסירה כדתנן במתני' שם, ופירש"י שם דמ"ד במסירה היינו ולא במשיכה, עיי"ש, נראה דהיינו היכא דשייך מסירה, אבל הכא דאיירי במציאה כדמשמע הסוגיא, א"כ לא שייך מסירה, דמאן מסר לה, וכה"ג כו"ע מודו דמהני משיכה, דאל"כ במה יקנה. [וז"ל תוס' שם [בד"ה בהמה גסה], פ"י בקונטרס דוקא במסירה וכו', ועוד קשה דבגמ' בעו פיל לר"ש במה יקנה, תבעי ליה נמי בהמה גסה במציאה ובנכסי הגר במה יקנה וכו', במסירה לא אפשר, דמאן מסר ליה דליקני וכו', ומיהו הך פירכא איכא לשנויי וכו' דמקח וממכר דאפשר במסירה לא מיקני במשיכה, אבל במציאה ונכסי הגר דלא אפשר במסירה קניא במשיכה].

ח: אלא רכוב במקום מנהיג אבעיא ליה וכו'.

הרשב"א הביא פ"י הראב"ד דמספק"ל אי רכוב עדיף כמנהיג וקנה מחצה, דאזלא מחמתיה כל שהוא ותפיס בה במוסרה, או דילמא מנהיג עדיף מיניה, ולא קני רכוב ולא מידי. והרשב"א הקשה על פירושו ונו"נ בביאור הספק, ומסיק וז"ל, וי"ל דה"ק כיון דרכוב לחודיה קני, אלמא כי אזלא מחמתיה אזלא ומחמת כובד רכיבתו, והילכך כיון דתפיס בה ואזלא מחמתיה, מנהיג לא מעלה ולא מוריד, דאפי' בלא הנהגתו קאזלא, והאי דתפיס בה עדיף וקנייה, או דילמא מנהיג עדיף, דבשלמא ברכוב לחודיה קני משום דהא קא אזלא ומחמת רכיבתו קא אזלא, ואילו רכוב דלא אזלא תותיה ודאי לא קני כלל, דהא ליכא משיכה, אלא דיושב עליה בלבד, וכיון שכן במקום מנהיג איכא למימר דלא קני, משום דמספקא לן אי לא מנהיג אי אזלא כלל או לא, וכיון שכן דודאי מחמת מנהיג קא אזלא, ומשיכת מנהיג ודאי ומשיכת רכוב אינה ודאית, טפי עדיף מנהיג מרכוב, ומנהיג קני רוכב לא קני.

ח: נחזי אנן דתנן וכו' והיושב בקרון סופג את הארבעים וכו'.

ופירש"י [בד"ה ומדאפיך] ש"מ ס"ל לשמואל רכוב לאו מידי מעשה עביד. וז"ל הרמב"ן, ופשיט רב יהודה, דכיון דגבי כלאים פטור ש"מ דלא אזלא מחמתיה כלל, ואע"פ שדרכה של בהמה כשאדם רוכב עליה היא מהלכת, לא חשיב הילוכה מחמתו, שאינה מהלכת אלא לדעתה, ופעמים שהיא עומדת והוא רוכב עליה, וכיון דלא אזל מחמתיה אמאי תקני ליה וכו'.

ח: אילמא ר"מ, השתא יושב קני רכוב מבעיא.

כ' הרמב"ן, איכא דקשיא ליה, ודילמא ר"מ היא, וקמ"ל דרכוב אפי' במקום מנהיג קנה, דבשלמא יושב קני לחודיה, אבל לא במקום מנהיג, ואתא לאשמועינן דרכוב קני אפי' במקום מנהיג, דאי לא קני, הו"ל כמאן דחד תפיס וחד לא תפיס, א"נ מסרך בה סרוכי והממע"ה, וכדאמרינן השתא לרבנן ש"מ רכוב קני, דאי לא קני יחלוקו אע"ג דתפסי תרווייהו. וניחא ליה, דסברא דתלמודא הוא דרכוב במקום מנהיג לא גרע מיושב לחודיה. ולא מילתא הוא, דהא קמ"ל דרכוב במקום מנהיג תרווייהו קנו, ואדרבה לר"מ צריכא דלא תימא רכוב עדיף.

ואיכא למימר כיון דרכוב קני לעולם רק שלא במקום מנהיג, גם במקום מנהיג חולקין, אפי' תימא דבמקום מנהיג לא קני, כיון דכל חד אמר כולה שלי ואין לך עסק בה, שאני קניתי וכתר הכי תפסת בה, וזה אומר לא כי אלא אני קניתי ברכיבתי ואתה תפסת בה וכולה שלי, וכל אחד ואחד מוחזק בה חזקה גמורה ותפיסה גמורה, הילכך לא שמעינן ממתני' דרכוב במקום מנהיג קני, ומיהו רכוב לחודיה שמעינן מינה דקני, שאילו לא קנה רכוב כלל, אע"ג דאמר אני קניתי במשיכה קודם שתפסת בה לא מהימן, כיון שזה טוען שקנאה במשיכתו שהוא עדיין מושך בה לפנינו, וזה טוען טענה אחרת כלומר שקנאה בענין אחר, והשתא ליתא בידיה בענין שיקנה אותה אפי' הוא בלבד רוכב בה.

ובחי' המיוחסים להריטב"א הביא דיש מי שתירץ [וכ"ה בתוס' הרא"ש כאן], דמיושב בקרון שמעינן לה, דסתמא קתני והיושב בקרון חייב, בין איהו לחודיה בין דאיכא אחר לבר מיניה דקא מנהיגו. ולא מילתא היא, דבשלמא גבי כלאים איכא למימר דכל שהוא מסייע בהילוך ליחייב אע"ג דאיכא אחר עמו, דמ"מ אף מחמתו היא מהלכת, ושפיר מקרי מנהיג בכלאים, אבל גבי קנייה אפשר דמנהיג עדיף, דקא אזלא עיקר הילוכה מחמתו, אבל רכוב במקום מנהיג לא קני. ומסיק כהרמב"ן. וכ"כ בתוס' הרא"ש, ועוד תירץ, דאפי' אם תאמר דאתא לאשמועינן דרכוב במקום מנהיג קני, אכתי תקשי לך לישמועינן יושב במקום מנהיג וכ"ש רכוב.

ח: נחזי אנן דתנן וכו' שמע מינה רכוב לחודיה לא קני.

כ' במהדו"ב למהרש"א, דליכא למימר דמתני' דכלאים איירי ג"כ במנהיג ויושב כאחד בבת אחת ולא ביושב לחודיה, דא"כ הו"ל לערביניהו וליתני המנהיג והיושב בקרון סופג ארבעים, אלא ודאי דכל אחד בפני עצמו איירי. ובהגהות פור"י כ', לכאן צ"ע, דלמא גם שם בכלאים איירי ביושב ומנהיג כהדדי. וי"ל דא"כ ל"ל לשמואל להפוכי ולמיתני וחכמים פוטרם, לימא דהכא מיירי ביושב לחודיה ומנהיג לחודיה והלכה כחכמים.

ח: אילמא ר"מ, השתא יושב קני רכוב מבעיא.

כ' הרמב"ן, איכא דקשיא ליה, ודילמא ר"מ היא, וקמ"ל דרכוב אפי' במקום מנהיג קנה, דבשלמא יושב קני לחודיה, אבל לא במקום מנהיג, ואתא לאשמועינן דרכוב קני אפי' במקום מנהיג, דאי לא קני, הו"ל כמאן דחד תפיס וחד לא תפיס א"נ מסרך בה סרוכי והממע"ה, וכדאמרינן השתא לרבנן ש"מ רכוב קני, דאי לא קני, לא אמרינן יחלוקו אע"ג דתפסי תרווייהו. וניחא ליה, דסברא דתלמודא הוא דרכוב במקום מנהיג לא גרע מיושב לחודיה. ולא מילתא הוא, דהא קמ"ל דרכוב במקום מנהיג תרווייהו קנו, ואדרבה לר"מ צריכא דלא תימא רכוב עדיף.

ואיכא למימר כיון דרכוב קני לעולם רק שלא במקום מנהיג, גם במקום מנהיג חולקין, אפי' תימא דבמקום מנהיג לא קני, כיון דכל חד אמר כולה שלי ואין לך עסק בה, שאני קניתי וכתר הכי תפסת בה, וזה אומר לא כי אלא אני קניתי ברכיבתי ואתה תפסת בה וכולה שלי, וכל אחד ואחד מוחזק בה חזקה גמורה ותפיסה גמורה, הילכך לא שמעינן ממתני' דרכוב במקום מנהיג קני, ומיהו רכוב לחודיה שמעינן מינה דקני, שאילו לא קנה רכוב כלל, אע"ג דאמר אני קניתי במשיכה קודם שתפסת בה לא מהימן, כיון שזה טוען שקנאה במשיכתו שהוא עדיין מושך בה לפנינו, וזה טוען טענה אחרת כלומר שקנאה בענין אחר, והשתא ליתא בידיה בענין שיקנה אותה אפי' הוא בלבד רוכב בה.

ובחי' המיוחסים להריטב"א הביא דיש מי שתירץ [וכ"ה בתוס' הרא"ש בשם ריב"ן] דמיושב בקרון שמעינן לה, דסתמא קתני והיושב בקרון חייב בין איהו לחודיה בין דאיכא אחר לבר מיניה דקא מנהיגו. ולא מילתא היא, דבשלמא גבי כלאים איכא למימר, דכל שהוא מסייע בהילוך ליחייב אע"ג דאיכא אחר עמו, דמ"מ אף מחמתו היא מהלכת ושפיר מקרי מנהיג בכלאים, אבל גבי קנייה אפשר דמנהיג עדיף, דקא אזלא עיקר הילוכה מחמתו, אבל רכוב במקום מנהיג לא קני. ומסיק כהרמב"ן. וכ"כ בתוס' הרא"ש, ועוד תירץ, דאפי' אם תאמר דאתא לאשמועינן דרכוב במקום מנהיג קני, אכתי תקשי לך לישמועינן יושב במקום מנהיג וכ"ש רכוב.

ט. מושך ומנהיג אין אבל רכוב לא.

כ' הרמב"ן, אבל סיפא לא קשיא לן, דמאי כמדה זו דקתני כאילו שניהם מושכים ושניהם מנהיגים, כלומר כמדה זו שאמרנו למעלה שמעשה שניהם שוה שקנה, כך קנה אפי' אין מעשה שניהם שוה כגון אחד רוכב ואחד מנהיג.

ט. מושך ומנהיג אין אבל רכוב לא.

כ' בתור"פ, וא"ת ולידוק ממתני' רכוב ומנהיג אין אבל מושך לא. י"ל דעיקר מתני' לא אתיא אלא לאשמועינן דיחלוקו, [ולא להשמיענו קנייני בהמה. תוס' הרא"ש], אבל הכא קאתי לאשמועינן קניינים של גמול וחמור

בהמות דשייכא בהן רכיבה, [ולמעוטי דברים שאין נקנין בהן, כדמעט נמי ר' יהודה משיכה מחמור והנהגה מגמל. תוס' הרא"ש], ואי רכוב קני, הו"ל למיתני רכוב בהדיהו.

ט. אי הכי ליערבינהו וליתנינהו.

פירש"י א"ה דלת"ק איפכא קני, אמאי קתני משיכה בגמל והנהגה בחמור. וכ' ע"ז הרמב"ן, ואינו מחזור, דמעיקרא נמי סבירא לן דלת"ק אפי' איפכא קני. אלא ה"פ, א"ה דמושך ומנהיג לא תנא אלא לאפוקי מדר' יהודה, מדלא ערבינהו ותנינהו ש"מ מלישנא יתירא דהא דקתני או שהיה אחד מושך ואחד מנהיג למעוטי רכוב נמי אתא.

וז"ל התוס' ר"ד לעיל, ה"ה דאפ' רכוב, והאי דקתני מושך ומנהיג לאפוקי מדר' יהודה, משמע מיכן דעד השתא הוה ס"ד למימר דת"ק דוקא קתני משיכה בגמל והנהגה בחמור, ומשו"ה קאמר א"ה נערבינהו ונתנינהו, דעד השתא הוה ס"ד דדוקא קאמר ת"ק ומשו"ה לא ערבינהו. וקשיא לי, היכי מצינן למיסק אדעתין דת"ק דוקא קאמר, והא קתני סיפא או שהיה אחד מושך ואחד מנהיג, והא איכא חד דעבד איפכא, והיאך יקנו שניהם וכו'.

משו"ה נ"ל לפרש כך, בלישנא קמא סברינן דת"ק דוקא קתני משיכה בגמל והנהגה בחמור ומשו"ה לא ערבינהו, ומאי דתנא בסיפא או שהיה אחד מושך ואחד מנהיג, לא שיקנו שניהם קאמר כגון אם זה רוצה לקנות לעצמו וזה רוצה לקנות לעצמו שניהם קנו, אלא ה"ק, אם ניאותרו ביניהם לקנות ביחד והאחד משך והאחד הנהיג, קנו ממי"נ, או מחמת משיכה או מחמת הנהגה, ואין אחר יכול להוציא מידן, ור' יהודה בסיפא פליג ואמר עד שתהא משיכה בגמל והנהגה בחמור, כלומר שכל עקירת החמור כולה תהיה אלא ע"י משיכה ולא ע"י משיכה והנהגה, וכן עקירת החמור כולה תהיה ע"י הנהגה ולא ע"י הנהגה ומשיכה, שזה ממבטל את זנ. [יעו"ש עוד].

ט. הואיל ויכול לנתקה ולהביאה אצלו.

כ' בחי' הריטב"א החדשים, פירוש כי כשילך לדרכו נתתק ותלך עמו ותהא מוגבהת מאליה מע"ג הקרקע בלי שיגביה זה ידו, כיון שראש החמור מוגבה, והיינו דמדמינן לה לכשראשה אחד על העמוד, כי כיון שהגביה ראשה שהיה בקרקע, איך כמוגבה דמי, דכיון דהעמוד גבוה מן הארץ, מכוין דמנתקה אצלו תהא מוגבה ראשו שבעמוד מאליו מבלי שיגביה זה ידו למעלה, וא"כ היה לנו לומר שהוא כאילו הגביהו כבר וליקני, ואנן קיי"ל ומעשים בכל יום דלא קני.

ט. ומנהיג בעיר קנה.

ופירש"י וכ"ש בשדה. וכן הביא הרשב"א בשם הראב"ד, וכ' ע"ז, ומסתברא דדוקא בעיר קאמר, וכולה ברייתא מילי פסיקתא קתני, וכי היכי דרכוב בשדה דוקא הוא דקני כדאיתא בגמ', מנהיג נמי דוקא בעיר, לפי שדרכן של בני"א להנהיג בעיר, שאין הבהמה מנתקת עצמה לברוח מפני האנשים אשר שם, אבל בשדה כשהיא במקום רחב היא בורחת אילך ואילך, והלכך אין דרך להנהיג בשדה.

ט. אלא מעתה הגביה ארנקי בשבת וכו' ה"נ דלא קני.

כ' המהרצ"ח, אע"ג דקיי"ל כרבא פ"ק דתמורה דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, וקנין שנעשה באיסור לא הוי קנין, ואפי' באיסור דרבנן קיי"ל בכתובות [פא:]: כל מילתא דאמר רבנן לא תזבין אי זבין לא מהני, מ"מ עיין ש"ך חו"מ סי' ר"ח סק"א דאיסור שבת כיון דהוא איסור התלוי בזמן, בכה"ג לא שייך אי עביד לא מהני, מפני שאפשר לעשות הקנין בהיתר.

והגרע"א בתשו' [קמא סי' קע"ד] כ' דאי משום דעבר על איסור טלטול מוקצה ואפ"ה מהני, התם אין העבירה תלויה בזכירתו, דאף אם לא מהני הזכיה, מ"מ הוי מלאכת העבירה דטלטול מוקצה, וא"כ לא שייך לומר לא מהני לבטל הזכיה. [ועי"ש דשו"ט אי הזכיה מהפקר גופא אסירא בכלל איסור מקח וממכר בשבת]. עוד כ' דיל" דבעבירה דרבנן אמרינן אי עביד

מהני, ואינו דומה לההיא דכתובות [פא:]: דהתם דאמר לא לזבין דלא להפקיע כח הבעל להפסידו, בזה אמרו אלמנה כח הבעל דאף אם מכרה לא הוי זבינא להפקיע כח הבעל, אבל בעלמא מצד עבירה, י"ל דאי עביד מהני בדרבנן.

ט. אלא מעתה הגביה ארנקי בשבת וכו'.

כ' הרא"ש [סי' כ"ב], מכאן מוכח דאם מצא ארנקי בשבת דאסור לטלטל אע"פ שהיה ירא שמא יקדמונו אחר, דאם היה מותר, היכי מדמי ליה לרכיבה בעיר דאין דרך לעשות אפי' במציאה, דהא אפשר בהנהגה, אבל הגבהת ארנקי בשבת דרך לעשות במציאה, אלא ש"מ דאסור. והא דאמרינן בריש מי שהחשיך [שבת קנג.] דוקא כיסו אבל מציאה לא, לאו דוקא ליתן לנכרי או להוליכו פחות מד' אמות אבל להגביה שרי, אלא אף להגביה אסור משום איסור מוקצה. [ואי נימא דזכיה מהפקר שריא בשבת, [עיין בד' הגרע"א בתשו' [קמא סי' קע"ד] דאינו בכלל איסור מקח וממכר כיון דליכא דעת מקנה], א"כ לכאן' מסוגיא דשבת גופא מוכח דאסור להגביה, דאי שרי, ליהוי כמציאה דאתיא לידיה דאיכא מ"ד התם דשרינן ליתן לנכרי].

ט. ברש"י ד"ה ש"מ רכוב קני. במקום מנהיג פלגי.

כ' הרשב"א, אינו מחזור, דהא כי הוה ס"ל לרב יהודה לעיל דרכוב לחודיה קני, איסתפקא ליה רכוב במקום מנהיג אי קנה אי לא, ומנהיג לחוד לכו"ע קני, ואפ"ה מספק"ל אי קני במקום רכוב, אלא לרב יהודה דאמר רכוב לחודיה לא קני קא מקשה, וכ"כ בחי' המיוחסים להריטב"א. וז"ל תוס' הרא"ש, פירש"י וכו', כי נראה לרש"י שלפי המסקנא דעל רכוב ומנהיג קאמר שמואל דלא קנה, לא נאמר אותה סברא שהיה רב יוסף רוצה לומר תחילה, דאפי' אי רכוב קני, במקום מנהיג לא קני, כי סברא רחוקה היתה, ועל ידה הוצרכנו לדחוק בפירושא דמתני', שיש חילוק ששוין לענין תפיסה אע"פ שאינן שוין לענין קנייה, [עיין לעיל ח: בתוד"ה או דילמא], אלא ודאי אין חילוק ביניהם.

ט: ואי רה"ר הוא קני.

כ' בשו"ע [סי' קצ"ז ס"ג], כיצד קונין את הבהמה במשיכה וכו' או שרכב עליה. וכ' ע"ז הגרע"א, משמע להדיא דרכיבה מדין משיכה קנה דאזלא מעט מחמתיה וכו', א"כ לא קנה ברה"ר, וכדמשמע להדיא לישנא דהשו"ע, דמתחילה כ' [בס"ב] דמשיכה אינה קונה אלא בסימטא ולא ברה"ר, ועלה כ' [בס"ג] כיצד קונין במשיכה וכו' או שרכב עליה וכו', ולפ"ז יקשה מההיא דסעיף ה' וכו', והוא מדברי הש"ס ואי ברה"ר קנה, משמע דרכיבה קונה ברה"ר וכו', ואיך קני ברה"ר הא משיכה אינה קונה ברה"ר. עכ"ל [בקיצור].

וז"ל המאירי, רכיבה זו שאמרנו עליה שקונה במציאה, אין בה הבדל מקום וכו', ואע"פ שמשיכה אינה קונה ברה"ר, רכיבה בהנהגה יותר הוא על משיכה וקונה אף ברה"ר וכו', ויש גורסין שברה"ר אינה קונה כדן משיכה. ובתוס' ר"ד כ' וז"ל, ואי קשיא והא במנהיג ברגליו מוקמינן לה דהו"ל מנהיג והיינו משיכה, והא קיי"ל דמשיכה ברה"ר אינה קונה כי אם בסימטא וכו'. תשובה, נ"ל דיש חילוק בין משיכת מטלטלין למשיכת בעלי חיים, דמשיכת מטלטלין אינה קונה ברה"ר ומשיכת בע"ח קונה ברה"ר, דמשיכת מטלטלין בעינן שימשוך המטלטל ויביאנו אליו, אבל אם גלגלו הלאה ברחוק ממנו אע"פ שהסיעו הרבה ממקומו לא קנה, דלא חשיב משיכה דידה אלא כשהוא מביאו אצלו, הילכך בסימטא שיש לו בה רשות מהני משיכה והוי כאילו הביאו ברשותו, אבל ברה"ר שאין לו בה רשות לא קניא משיכה דלא הביאו לרשותו, אבל משיכת בע"ח אינו כן, ועיקר משיכתה היא להנהיגה לפניו ולא שיביאם אצלו, ובעינן עד שתעקור הבהמה יד ורגל או עד שתהלך מלא קומתה, ובכל טצדקי דאיכא עקירה בין לפניו כגון שהנהיגה לפניו בין שהביאה אצלו הויא משיכה וכו', וכיון דעיקר הקנין תלוי בעקירת יד ורגל ולא שיביאנה אצלו, אפי' ברה"ר קונה. [יעו"ש עוד].

ט: לקנות מי אמר ליה קני.

כ' הרא"ש [סי' כ"ד], מכאן משמע האומר לחבירו משוך חפץ זה לקנותו לא קנאו עד דא"ל קנה אותו, דמשמע משוך לקנותו אבל [אני] איני מקנה לך כדפירש"י. ול"נ לחלק דדוקא כשאומר משוך בהמה זו לקנות כלום שעליה, איכא למימר כיון דעיקר הדבר שהוא מושך אין נקנה לו, גם הכלים שעליה לא אמר שהקנה לו, אלא [כך הוא אומר] אתה אומר לקנותו ולא אני, אבל כשאומר לו משוך חפץ זה לקנותו ליכא ליתלי במיד, וכאילו אמר לו קנה אותו.

ט: אמר רבא וכו' חצר מהלכת היא.

כ' הרמב"ן איכא למידק, והא אנון משום משיכה קא אמרינן ולא משום חצר, כדאמר אי מהני משיכת הבהמה לקנות כלים. וי"ל דמשום משיכה לא אפשר למקני, שהרי הכלים מונחים ועומדים הם, ובהמה הוא דמסגיא, וכיון שכן ליכא משיכה בכלים וכו'. [ודלא כותס' ד"ה משוך] דמדון משיכה הוא דמספק"ל. ועיין בחי' הריטב"א החדשים ד"א דהא פשיטא דלא הוה משיכה כיון דכלים לא נפקי מרשות מוכר ולעולם עמדו ע"ג בהמתו [ולפ"ז בשל הפקר לכאור' מהני, משא"כ לטעמא דהרמב"ן]. וזה אינו, שכבר בררנו וכו' דמשיכת פירות בכליו של מוכר קנה. והרשב"א האריך להוכיח דמהני משיכת כלי מלא פירות לקנות את הפירות אע"פ שלא קנה הכלי, והכא היינו טעמא, משום דאמר ליה נותן משוך הבהמה וקני כלים שעליה, ולא אמר ליה משוך כלים אלו, ש"מ דקפידה הוי דלא בעי דליקנינהו לכלים במשיכתו, אלא מחמת הבהמה דלקני ליה מדין כלים.

ומסיק הרמב"ן, אלא הכי קא מבעיא ליה, אי אית ליה קני בגופה דבהמה כדי לקנות אגבה אותם כלים או לא. וז"ל חי' הריטב"א החדשים, וא"ת ואכתי מאי קא בעי, הא ודאי כיון דמשאיל לו בהמתו לקנות בה קנה, דלדין חצר סגי אפי' בחצר או כלים, מושאל או מושכר, וכדאמרינן לקמן [יא:]: ומקומו מושכר לו וכו'. וי"ל דהתם הוא שמשאיל לו להשתמש בו והוי כשלו, אבל הכא שאינו ממשיכו לו אלא בקנין זה מספקא לן.

ט: חצר מהלכת היא, וחצר מהלכת לא קנה.

כ' הרשב"א, תמיה לי והלא חצר משום שליחות אתרבאי כדאיתא לקמן [י:], וכן פסק הר"ף ז"ל, ושליח הא נייד, דבשלמא חצר דאשה דאתרבאי משום יד, איכא למימר מה ידה דנייה אף חצרה דנייה, אבל דגברא דאתרבאי משליחות מ"ט לא, ולא עוד אלא אפי' חצר דאיתתא הול"ל דקניא דלא גרע משליחות כדאיתא לקמן [יב:]. וז"ל חי' הריטב"א החדשים, וחצר המהלכת לא קנה, פירוש כשמהלכת שלא לדעת בעלים דומיא דבהמה, הילכך אפי' למ"ד חצר משום שליחות אתרבאי, לא דמיא לשליח, כי השליח אינו מהלך אלא לדעת שולחו בעודו שליח, וכ"ש למ"ד משום ידה אתרבאי.

ט: אמר ליה קני בהמה וקני כלים שעליה וכו' והלכתא בכפותה.

הקשה הרשב"א, בהמה בגרירה היכי מיקניא, מי עדיפא גרירה מהנהגה בגמל או ממשיכה בחמור דאמרינן דחד צד מינייהו לא קני משום דאין דרכן בכך, והלא אין דרך בהמה לגרור אותה כפותה לעולם, ואין לומר דה"ק משוך בהמה זו כדרכה לקני כלים שעליה לאחר שתכפות אותה, ולעולם בהמה גופה לא מיקניא בגרירה, והא משוך וקני כלים קאמר, משמע דבבת אחת קונה בהמה וקונה אגב הכלים שעליה. וי"ל דהתם היינו משום דעיקר הליכתו מעצמן היא, וכיון שכן אין הליכתו קונה אלא כדרך הנהגתו, אבל כאן שהוא מושך אותה לגמרי, אפי' בגרירה קונה.

ט: אלא מעתה היתה מהלכת ברה"ר וכו'.

כ' בחי' הריטב"א החדשים, פי' הא לא דמיא לספינה שעל מים דפריש רבא, דשאני הכא שהאשה מדעתה ניידא משא"כ במים.

ט: קלתה מינח ניחא ואיך דקא מסגיא מתותה.

כ' הרשב"א, קשיא להראב"ד ז"ל, וכי ניחא מאי הוה, והא כליו של אדם אינו קונה לו ברה"ר, ודחק עצמו בתירוץ קושיא זו, דמאי רה"ר סימטא, ואמאי קרי ליה רה"ר לפי שאינה רשות היחיד, ודוגמתה בפ' הספינה [ב"ב

פה:]: ואין צורך לזה, דכיון דמנחה ארישה ויש לה רשות להניח שם כליה קונה, והרי זה כמונח במקום שיש לה רשות להניח שם, וכל מקום שיש לו רשות להניחו שם קונה.

עוד הקשה, תקנה לה ארבע אמות דילה וניחא ליה דאין ארבע אמות קונות אלא בעומד אבל במהלך לא. וכי ע"ז בתוס' הרא"ש בשם תוספי תוס', ונ"ל שהקושיא אינה קושיא, גם מה שפסק מכח קושיא זו ליתיה, דארבע אמות קונות לו לאדם אפי' מהלך אם היה מונח ע"ג קרקע, אבל מה שנתון תוך קלתה לא קנתה, דקלתה מבטלת כח הקרקע, דקנין חצר דאורייתא וקנין ד' אמות תקנת חכמים דאין הקרקע קונה לה, וקלתה הויה חצר מהלכת. [ומ"מ מהני האי חצר מהלכת לבטל כח הקרקע]. ועיין ברא"ש [סי' כ"ד] דבאומר אני מושך בהמה זו של הפקר לקנות בכלים שעליה קני, כיון דמספק"ל הרי הוא מחוזק מספק, וכי ע"ז בפ"ח [אות ו'] דלא תקשי דתקנו לו ד' אמותיו, דכיון דאמר שירצה למשוך, חזינן דלא ניחא ליה בתקנת ד' אמות [כדלקמן י.]. [אבל הכא לענין גט לא תליא כלל בדעת האשה, וגם מצד הבעל ליכא גילוי דעת דקפיד דוקא אקלתה. ויל"ע].

ט: בתוד"ה משוך. מבעיא כיון דמשיכת בהמה שהולכת מעצמה לא שייכא בכלים וכו'.

וביאר הרא"ש [בתוספותיו, ובפסקיו סי' כ"ג], לפי שהקופה ומה שבתוכה משיכתם שוה, אבל משיכה הבהמה ע"י הילוך ומשיכת הכלים ע"י גרירה. וז"ל התוס' רי"ד, נ"ל דדוקא בבעלי חיים קמיבעיא ליה, אבל אם היה ספסל מלא כלים ואמר לו משוך ספסל זה לקנות כלים שעליו, אע"פ שלא הקנה לו הספסל קנה כלים שעל גביו, שהרי הכלים בכחו הם נמשכים, ומה לי משכן בפני עצמן מה לי אם משכן על הספסל שתחתיהן, ולא מבעיא ליה אלא בבהמה דהיא בעלי חיים, ומשום דהיא אזלא מאליה ומושכת כלים שעל גבה ולא בכחו של זה נמשכות, התם מבעיא ליה אם מהני משיכה דעבד לבהמה לקנות כלים שעליה או לא.

ט: בתוד"ה ספינה. וכן בפ"ק דשבת אגוז צף וכו', התם משום דדומיא דמלאכת המשכן בעינן וכו'.

והרמב"ן כ', לאו קושיא היא, דאה"נ דלא נייה וגבי שבת הנחה בעינן ומקום חשוב נמי בעינן, אבל מ"מ אינו מהלך, שלא נקרא חצר מהלכת אלא במהלכת מעצמה. וז"ל חי' המיוחסים להריטב"א, דאיברא דלא ניחא וגבי שבת הנחה גמורה בעינן והא לא ניחא, אלא גבי חצר כל שאינה מהלכת לדעתה לא מקריא חצר מהלכת, והיינו דאמר דספינה מינח ניחא שאינה מהלכת מעצמה אלא מיא הוא דקא ממטו לה.

ט: ברש"י ד"ה מי שליקט. אדם בעלמא שאינו בעל שדה, דאפי' הוא עני מוזהר הוא וכו'.

כ' הפנ"י, לכאור' יש לתמוה וכו' דאפי' בבעה"ב נמי משכח"ל שפיר, דכיון דאי בעי מפקיר לכל נכסיה, דהוי אותה השדה נמי בכלל, ותו לא מקרי בעל השדה, וא"כ לא שייך ביה הך דרשא דמייני רש"י כאן להזהיר עני על שלו. אלא דישי ליישב, דודאי לא שייך לומר מיגו דאי בעי מפקיר לכל נכסיה ואפי' אותו השדה שמניח ממנו פאה, דא"כ הרי הוא מפקיע אותו השדה ממצות פאה ומעשר, ומהיכא תיתי יעשה כן בשביל אותו עני שרוצה לזכות לו, דאדרבה קי"ל בעלמא ניחא ליה לאיניש למעבד מצוה בממוניה, ולאחר שיפקירו תו לא הוי ממוניה. [א"ה, משמע דפשיטא ליה דאי מפקיר אותה שדה אחר שהניח בה פאה עדיין באיסורו עומד, ולא קשיא ליה אלא דאי בעי הוה מפקיר להשדה קודם להנחת הפאה].

ובס' תורת זרעים כ' על משנה זו, וראיתי בשם מרן הגר"ח"ס וזה תו"ד, דמיגו דאיבעי מפקיר לנכסיה לא מהני אלא בממון, אבל לא באיסור, ועל כן באדם דעלמא שאין בו אלא דין גזל עניים, אמרינן בו מיגו דאי בעי מפקיר נכסיה וכו', אבל בבעל השדה דלבד הדין גזל יש עוד דין איסור מה שעובר על העשה דלעני ולגר תעזוב אותם ולא דלא תלקט, ועל כן לא מהני בו מיגו דאי בעי מפקיר נכסיה.

וז"ל חי' הריטב"א החדשים, פירש"י וכו', ובתוס' דחו ראיא זו, דאנן הכי אמרינן דאי בעי מפקיר נכסיה ושדה זו בכלל ההפקר ושוב אינו מוזהר

תנה לי, וקתני דלא קנה משום דחב לאחריים. ור"ח ז"ל כתב דדוקא שליח, אבל אפוטרופוס קנה, דיד בעלים הוא.

י. בתוד"ה תופס לבע"ח. אפי' עשאו שליח.

וכן פסק השו"ע [סי' ק"ה ס"א]. וכן הגרע"א שם, דה"ה אם התופס נותנו לחצר של בעל החוב לא זכה בה, כיון דחצר מטעם שליחות איתרביא, הוי רק כשליח שמסר לשליח, [ועכ"פ בחצר שאינה משתמרת ואינו עומד בצד שדהו, יעו"ש החילוקים בזה]. והגאון בעל בית מאיר השיב לי, ד"ל דיסוד תופס לבע"ח דלא קנה הוי כעין אין שליח לדבר עבירה, כיון דחב לאחריים, וזה לא שייך בחצר. [כמבואר לקמן [י:], אי משום דלאו בר חיובא היא, אי משום דבעל כרחו מותיב בה].

י. בתוד"ה כי. דדוקא עבד עברי שאינו יכול לחזור בו וכו'.

כ' הרש"ש, לכא' תמוה, דהא יוצא בגרעון כסף בעל כרחו של אדון, ועיין במרדכי פ' האומנין [סי' שמ"ו] דיליף דפועל יכול לחזור אף שמשך כלי אומנותו, מעבד שמגרע פדיונו, [ועי"ש במרדכי לעיל מינה שכ' כדברי תוס', בהשמטת תיבות "שאינו יכול לחזור בו", ולכא' עיקר הטעם, דצריך מעשה קנין לקנות את עצמו, אם בשטר או בגרעון כסף, דמ"מ אם יטמין האדון את עצמו מלקבל גרעונו, על כרחו עבד הוא, משא"כ פועל דבדיבור בעלמא חוזר בו, [ואולי א"צ להודיע לבעה"ב, אלא בפני שני עדים]. ויל"ע, ודוחק לומר דעבד עברי אינו חוזר אלא אם עבד קצת, דכן משמע לשון גרעון, משא"כ פועל דחוזר אף אם לא התחיל עדיין במלאכה.

ואולי כוונתם דאם הוקרו עבדים, ידו של עבד על התחנותו, משא"כ בפועל כמש"כ בדיבור דלעיל, והא דאמרינן בקידושין [כ:]: נתרבה כספו מכסף מקנתו, היינו דוקא שהוא השביח, וכלישנא דברייתא לעיל שם, [ודלא כפירוש"ש שם שנתייקרה הפעולה], וכן ל' הרמב"ם והברייתא והוסיפו דמיו, אבל לא הוקרו עבדים כיוצא בו שהיה בעת מקנתו, ולכא' מוכרח הוא, דאלת"ה מאי קמ"ל רב, וכי גרע מעבד, והיכא פליג ר' דוסא, ויש לדחות דפועל גרע, דאין לו לעבוד אלא זמן מועט.

י. בתוד"ה א"ר יוחנן. ואע"ג דאית ליה לר' יוחנן בפי' הכותב וכו'.

והרמב"ן כ', לדידי לאו קושיא היא כלל, דהכא משום דאינו חב לאחריים הוא, דכיון דלא זכה בה אדם, לאו חובה היא לו אם אינו מוצאה, ובעל אבידה גופיה הואיל וכבר היא אבודה ממנו ומצויה אצל כל אדם, ועוד שהרי נתייש ויצאה מרשותו ביאוש, אבל גבי בע"ח, כיון שהוא חייב לו ונכסוהי ערבין ביה, מי שמוציאן מרשותו ושעבודו, חב הוא לו, ומשו"ה קיי"ל נמי התם לא קנה והכא קנה.

י. בתוד"ה ולא אמר. וא"ת בפ"ק דגיטין וכו', וי"ל דשאני התם דדעת אחרת מקנה אותן.

וז"ל תוס' הרא"ש, אומר ר"ת דדעת אחרת מקנה אותן שאני, דבעינן יפה אומר לו שיזכה בשביל המקבל. ועוד אומר ר"ת דדוקא בשחרור הוי תן כזכי ולא במתנה ולא במלוה וכו'. ולי נראה דהכא לא הוי תן כזכי, שהרי הרכוב אינו רוצה שידע המהלך שהיא מציאה, שלא יזכה בה לעצמו, אלא רוצה שיהיה סבור שממנו נפל, ואומר לו תן לי דבר זה ולא היה דעתו לזכויה, הלכך אם אחר שהגביה הרגיש שהיא מציאה, ואמר אע"פ שהגבהתי לצורכך אני רוצה לזכות בה, זכה בה.

והרמב"ן הביא קושית תוס' דידן, [וגם קושייתם דלעיל בתוד"ה א"ר יוחנן], וכ' ע"ז, ולא פירכי ניהו, דהא דאמרינן הכא דאמר תנה לי ולא אמר זכה לי, הכי קאמר, שאומר המגביה תנה לי אמר לי, ולנתינה נעשיתי לו שליח ולא לזכייה, כי היכי דמהימן לומר אני זכיתי בה תחלה ואפי' למ"ד המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו, ואי נמי לא טעין, אגן טענינן ליה שלא נעשה שליח אלא לנתינה, שכיון שמשמע לשון זה לשון נתינה, הרי הוא זה שתולה בדעת אחרים היה לו לפרש.

י. ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום.

עליה, ולהכי חזיא ליה, ואע"פ שאמרו [ב"ק צד]. שהמפקיר כרמו ולמחר השכים ובצרו חייב בפאה, התם הוא לפי שחזר וזכה בו, אבל בכאן שלא חזר וזכה בו, אינו מוזהר עליו. ונ"ל כי רש"י סובר דגיה"כ היא שיהא העני מוזהר על שלו לעולם מכיון שבא לכלל פאה, דהא תלמודא הוא דמפקיר כרמו ולמחר השכים ובצרו שורת הדין שיהא פטור מן הפאה, דהא הפקר פטור מן הפאה, אלא דכתב רחמנא תעזוב יתירא כדאיתא פ' הגוזל [שם] להזהירו, וגזיה"כ שלא להפקיע תורת פאה, ה"נ לא שנה וכו'.

ומיהו בירושלמי משמע דמתני' סתמא היא, בין בבעל השדה ובין באיניש דעלמא, דאפי' בעל השדה, כל שהוא עני וראוי ליטול בפאה דעלמא, שפיר קרינן ביה דהא חזיא ליה ואי בעי זכי לנפשיה, דהא ראוי הוא לזכות בה, אלא דרחמנא חייביה למיהבה לעני מפני שהיתה שלו, [ואם עבר וזכה בה פאה שלו שפיר קונה אותה, אלא דרמייא חיובא עליה למיתבה לעניים, ליה תורת זרעים שם], הילכך שפיר מצינן למימר דמיגו דאי בעי זכי לנפשיה כדי ליתנה לעני, זכי בה נמי מעיקרא לחבריה עני. עכ"ל הריטב"א.

י. מ"ט הוי תופס לבע"ח במקום שחב לאחריים וכו'.

כ' הפנ"י, זה יתכן לשיטת רש"י בפ' משילין דלר"נ דאמר לא קנה חבירו כ"ש דמגביה נמי לא קנה, והוי כהפקר, ואם תפסו איניש דעלמא קודם שנתכוון המגביה לקנות בעצמו זכה, א"כ יהיב שפיר טעמא משום דהוי חב לאחריים, אבל אם נאמר דלמ"ד לא קנה חבירו קני המגביה לנפשיה, [א"ה, לכא' כוונתו לרב ששת בביצה שם, עיין בתוד"ה ר"נ שכ' בשם רש"י דכולהו [אמוראי דהתם] סברי דלא קני חבירו וכו', ורב ששת סבר דקנה הממלא], א"כ מה טעם יהיב לזה דהוי חב לאחריים, ומאי איכפת לאחריים אם יקנה המגביה או חבירו.

י: בתוד"ה רב נחמן. ורש"י גרס התם וכו', ורב ששת סבר דקנה הממלא וכו'.

כ' הרמב"ן, תמיהא לי מילתא, היכי סבר רב ששת קנה, כיון דלשם חבירו הוא מגביהו ולא לזכות לעצמו, מאן ניהו דקני בעל כרחו, תדע שהרי שנינו וחכמים אומרים יתננה לעני הנמצא ראשון ואפי' מעני לעני, אלמא איהו לא קני אלא כל הרוצה לזכות בה יבא ויזכה וכו'. וז"ל תוס' הרא"ש, מיהו קשה מהא דאמר רב יוסף פ' רבן גמליאל [יבמות גב:]: עשאוהו כעודר בנכסי הגר וכסבור שלו הן, דלא קנה, אלמא דבר פשוט הוא שאינו קונה באינו מותכוין, וליכא מאן דפליג עליה. ונראה לי דל"ק מ, דכל היכא שידוע הזוכה שהוא של הפקר ומתכוין לזכות, אם אינו זוכה למי שכיון לזכות לו, זוכה לעצמו ואף אם לא כיון לזכות לעצמו, ולא דמי לעודר בנכסי הגר וכסבור שלו הן דלא כיון לזכות לעצמו כלל. [א"ה, לכא' תיבת "לעצמו" יתירא. ויל"ע].

י. בתוד"ה ורב נחמן, ועוד אומר ר"ת וכו', ורב ששת סבר קני חבירו מטעם מיגו וכו', ולא עדיף מיניה לענין תחומין.

והקשה ע"ז הרשב"א, מ"מ לרב ששת למה הן כרגלי הממלא, דהא משמע כרגלי הממלא ממש קאמר, ואילו עירב הממלא למזרח ומי שנתמלאו לו למערב, מוליכין למזרח, ואמאי הא מ"מ הרי זכה בהן מי שנתמלאו לו, והול"ל הרי זה חמור גמול, ולא יצא למזרח משום לתא דמי שנתמלאו לו, ולא למערב משום לתא דממלא, שלא זכה לחברו אלא לכמות שהוא יכול לזכות בהן. ושמא עשו את הזוכה לחבירו כזוכה לעצמו לגמרי וחוזר ומזכה לחבירו. וכן נראה מדברי רבותינו בעלי התוס'. ועדיין לא נתיישב בעיני, דא"כ למ"ד במלקט את הפאה מעשיר לעני מחלוקת ומשום דאי בעי מפקיר לנכסיה זוכי בה, מ"מ עכשיו אינו יוכל לזכות בו, ואעפ"כ זוכה לחבירו. וצ"ע.

י. בתוד"ה תופס לבע"ח. אפי' עשאו שליח.

וז"ל הרא"ש [סי' כ"ז], אפי' עשאו בע"ח שליח וכתב לו הרשאה, דלאו כל כמיניה לזכות לזה ולחוב לזה, ועל אותן אחרים לא כתב לו הרשאה, [כלומר אינו יכול לכתוב לו הרשאה. פ"ח [אות ח']. ועיין בהגהת הב"ח], ואין יד השליח כיד המשלח לחוב לאחריים כדמוכח בכתובות וכו', ועוד, מגופה דמתני' דבעא ר"ל למידק מעני לעני מחלוקת, והתם עשאו שליח דקאמר

כ' הרשב"א, קשיא לי הגבהה ומשיכה או מסירה בסמטא למה לי במכר ומתנה, תיפוק לי משום ד' אמות דידיה. [ומשמע דהגבהה ומשיכה דהפקר לא קשיא ליה. ואולי קושיתו מ"ט הוצרכו לתקן משיכה, דקיי"ל כר' יוחנן דד"ת מעות קונות, [וכן הוא ל' הנימוק"י, א"כ למה הוצרכו חכמים לתקן משיכה וכו'], אבל בהפקר משיכה קונה מה"ת. ויל"ע]. וי"ל דלא אמרו ד' אמות אלא כשעומד ונתנו לו בתוך ד' אמותיו, הא קדם כלי לו, לא זכו לו ד' אמות, דכבר הן קניות לבעל הכלי, והא דפאה ומציאה שכבר קדמו לו פאה ומציאה, התם משום דאין להם בעלים לזכות באותן ד' אמות.

י. נטל מקצת פאה וזרק על השאר אין לו בה כלום.

כ' הרשב"א, דלישנא דרישא רבותא קמ"ל דאפי' אותו מקצת שזרק עליה אין לו בה כלום, ולא משום שלא זכה באותו מקצת מפני שזרקו, דכיון שנטלו בידו, זכה בו אע"פ שזרקו, וכדאמר בשלהי הנזקין בגיטין [סא]. [חזי מר דבידאי] שדיתינהו, אלא טעמא דהכא משום קנס, כדי שלא יהיו רגילין בכך ויבואו לידי קטטה, וכמו שאמרנו במשנה פאה [פ"ד מ"ד] שלא ילקט במגל ולא בקרדומות כדי שלא יכו זה את זה וכו', וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל שפסק כן [פ"ב מהל' מתנות עניים הי"ח] שקונסין אותו ומעבירין הימנו אפי' מה שנטל וכו'. ועיין במאירי שהביא ד' הרמב"ם, וכ' ע"ז, ויראה לי הטעם מפני שלא קצר את זו אלא על דעת שיזכה בכולה.

י. כיון דנפל גלי דעתיה דבנפילה ניחא ליה דנקני, בד' אמות לא ניחא ליה דנקני.

וביאר הנימוק"י ז"ל, וזו כיון דתקנת חכמים היא שומעין לו, (באומר) [כאומר] אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו. וכ' ע"ז הגרע"א, הנה בר"ן גיטין [עח. בד"ה היכי דמי קרוב לה] מבואר, דהקנין שקוננין לו הארבע אמות את החפץ אינו מתיקון חכמים, אלא דחז"ל תקנו שיהא הארבע אמות קנויין לו, וכיון שכן, הויין דידיה מדאורייתא, דהפקר ב"ד הפקר, ונעשו חצירו וקונים לו החפץ מדאורייתא וכו', ומעתה מש"כ הנימוק"י דיכול לומר אי אפשי בתקנת חכמים, אין הכוונה דאמרינן דאין רצונו שיקנו לו הארבע אמות את החפץ, דהא קנין החפץ אינו מדרבנן, אלא דאמרינן דאין רצונו לקנות הארבע אמות שזיכו לו החכמים.

וצריך להבין למה באמת היה צריך הנימוק"י לכל זה, ולא פירש כפשוטו דרצונו שלא יקנו לו הארבע אמות את החפץ, דהא חצר אינו קונה בעל כרחו, [וכאשר באמת פי' הרשב"א, הו"ד בב"י חו"מ]. [א"ה, הוא בב"י ריש סי' רס"ח וז"ל, הר"ן כ' וכו', איכא מ"ד דדוקא בקנייה דרבנן משום דהוי כאומר אי אפשי בתקנת חכמים וכו', אבל הרשב"א כ' דה"ה בקנין דאורייתא. עכ"ל. וצ"ע דברשב"א שלפנינו:] [בד"ה הא דאמר] כ' וז"ל, דוקא בקניה דרבנן אמרו כן, כיון דאינו קונה אלא בתקנת חכמים, הו"ז כאומר אי אפשי בתקנת חכמים ששומעין לו, אבל בקניות דאורייתא אע"ג דגלי דעתיה קנין]. ע"כ יראה דס"ל להנימוק"י, דמה דחצר אינו קונה בעל כרחו, זהו דוקא באינו רוצה לקנות, אבל ברוצה לקנות אלא שרוצה בקנין אחר, בזה הדין כיון שעשה קנין המועיל לאו כל כמיניה לומר שקנין זה לא יקנה, דהתורה אמרה שיקנה.

ועי"ש בסו"ד שכ', דהיינו דוקא כי הכא דבהיא שעתא דנפל רוצה לקנות, ויש אז קנין המועיל דבר תורה, שפיר ז"ל דאין בכחו לדחות הד"ת, אבל היכא שאין רוצה לקנות עד לאחר שעה [כשיעשה המעשה שרוצה לקנות בו], לא שייך לומר דאין בכחו לדחות הד"ת, שהרי התורה לא צותה עליו באיזה זמן יקנה.

י. בתוד"ה ארבע אמות. וי"ל דבגניבה לא תקינו רבנן דקני, אלא במציאה דלא ליתי לאנצווי, ובגט משום עיגונא.

וז"ל הרשב"א, נראה מדברי הראשונים ז"ל, דלא אמרינן אלא בזוכה מן ההפקר כמציאה ונכסי הגר, ומשום דלא ליתי לאנצווי, אבל בדאיכא דעת אחרת מקנה כמכר ומתנה דלא אתי לאנצווי לא, וכן נראה נמי כאן מדברי רש"י ז"ל. ולכא' אינו נראה, דכיון שתקנו לא לחצאין תקנו, אדרבה כל שקנה בדליכא דעת אחרת מקנה, כ"ש דיש לו לקנות בדאיכא דעת אחרת מקנה, ולגבי גט אמרו בפ' הזורק [עח]. דמגורשת, וכן דעת הרמב"ן ז"ל.

והא דאמר בפ' הזורק [עח]: א"ר יוחנן לגיטין אמרו ולא לדבר אחר, איכא למימר דההיא לאו אד' אמות קאי, אלא ר' יוחנן לטעמיה דאמר קרוב לה שנינו ואפי' מאה אמה. א"נ איכא למימר דהתם ברשות הרבים קאי, דלענין גיטין אמרו דתקני ליה ד' אמות אפי' ברה"ר, משא"כ בשאר דברים אלא בסימטא ובשדה דעלמא, וכדאמר רב ששת בסמוך. [א"ה, אולי הטעם, דהמאירי כ' דטעמא דלא תקנו ד' אמות ברה"ר, מתוך שרבים דוחקין ועוברים ברה"ר, יבואו תמיד להזדווג בתוך ד' אמות ויבואו לידי מריבה, עכ"ל, ולפ"ז דוקא במקום שתקנו משום אינצווי לא תקנו ברה"ר, דלא הועילו בתקנתם, אבל בגט דתקנו משום עיגונא, אין לחלק]. ועיין בתוס' רי"ד דבמציאה דתקנו חכמים משום אינצווי, לא תקנו ברה"ר, ולא דמי לאשה, דאשה קבלה היא בידם מסיני דארבע אמות קונות.

י. בתוד"ה מעבירין. אפי' רשע לא מיקרי וכו', אבל במציאה או הפקר וכו'.

והרמב"ן כ', דלאו עני המהפך בחררה [הוא] שיהא זה נקרא רשע, שהרי אף חבירו מהפך בה, אלא שהוא קדם ונפל לו עליה. [ולכא' כוונתו דכל העניים שבאו ללקט הפאה, מיקרו מהפכין בה. ולפ"ז ההיא דלעיל [ט:]: מי שליקט את הפאה כו', דמפרש טעמא משום דאי בעי מפקר נכסיה, מיירי בזוכה בה מיד כשנעשתה פאה, ועכ"פ קודם שבאו עניים לשדהו, דאי לאחר מיכן, אף אי מפקר נכסיה, הוו שאר עניים לגביה עני המהפך בחררה, ואסור הוא בה. ויל"ע].

י. ואע"ג דזכי ליה רחמנא בגוה, כי זכי ליה רחמנא להלוכי בה ולקוטי פיאה, למיהוי חצירו לא זכה ליה.

הקשה בחי' הריטב"א החדשים, למה הוצרך ר"פ לכל זה, דהא תלמודא לא קא פריך אלא דאם איתא לדר"ל ליקני ליה לעני ד' אמות דידיה, דאילו מדאורייתא פשיטא לן דלא זכי ליה שדה דבעה"ב. ומורינן תירץ דאפ"ה בעי לפרושי ר"פ דמדינא דאורייתא (ליה) [לכא' צ"ל לית] ביה זכיה, כדי שלא יהנדזו בה התלמידים. ולי נראה, דמשום דמודה ר"פ דתקון רבנן הכי בסימטא ורה"ר, דילמא הוי סבירא לן דנהי דלא תקון רבנן בשדה דבעלים דעלמא, אבל בשדה דפאה שפיר תקון ביה ד' אמות לענין פאה, דהא (לא) זכי להו רחמנא בגוה, ולא גרע מסימטא ורה"ר, ולהכי אמרינן דהא גרע וגרע, שאין להם רשות להשתמש ולהתעכב שם, אלא להלוכי וללקוטי פאה דידהו ולמיפק, ומשו"ה לא חזו רבנן לתקוני ביה ד' אמות דידיהו. [ומשמע לפו"ר דהיא סברא בתקנ"ה, אבל לענין חצר דאורייתא סגי במה שקניהו לו להילוך בלבד. ויל"ע].

וז"ל חי' המיוחסים להריטב"א, מכאן נראה דחצר דאין לו לאדם בו אלא דריסת רגל בלבד ללכת לו לבית שיש לו במקום אחר, שאינו (בחצירו) [כחצירו] לקנות לו, ומי שהשאל לחבירו חצירו לכך דלאו כחצר שאולה היא לקנות לו, דאין חצר שאולה היא לקנות לו אלא כשהיא שאולה להשתמש, אבל ללכת בה בלחוד [לא], דאין לו בה אלא הילוכו בלבד.

י. אלא מעתה האומר לאשה ועבד צאו גנבו לי דלאו בני חיובא ניהו, ה"נ דמחייב שולחן.

כ' הרש"ש, קשה לי, נהי דקס"ד דפטירי לשלם, מ"מ בלאו דלא תגנובו איתנייהו, דהא השוה הכתוב אשה לאיש וכו', וא"כ שייך שפיר גבייהו נמי דברי הרב וכו'.

י. רב סמא אמר היכא אמרינן אין שליח לדבר עבירה היכא דאי בעי עביד אי בעי לא עביד וכו'.

כ' הנימוק"י, נראה דקטן שאין לו יד כלל כגון שאינו מבחין בין צרור לאגוז, הוי כחצר לחייב שולחו, דהא לא שייך למימר ביה אי בעי לא עביד. [א"ה, יל"ע בההיא דקידושין [כב:], דעבד קטן כבהמה דמי לענין שאם קורא לו והוא בא הוי משיכה לקנותו, אע"פ שבעבד גדול אדעתא דנפשיה קאזיל, אי התם נמי דוקא כשלא הגיע לכלל הבחנה בין צרור לאגוז]. ובג"י מהרש"א הביא קושית הש"ך [בסי' קפ"ב סק"א] הא קטן לא נעשה שליח. וכ' דיש לתרץ דכוונת הנימוק"י עבד קטן וכפות דהוי חצרו.

[ולכא' עיקר ד' הנימוק"י מיירי לענין גניבה. ויל"ע לפי מש"כ רש"י דחצר דגניבה היינו כשנעל בפניה לגונבה, אי שייך זה בהאי קטן. עוד יל"ע, אי שייך דינא

דהנימוק"י גם בשאר עבירה, כגון דאמר להאי קטן להקיף, ואת"ל דה"ה והוא הטעם, יל"ע אי הוי שיעורא דאינו מבחין בין צרור לאגוז גם בזה. וצ"ת].

י: ברש"י ד"ה גגו. שאם נכנסה שם ונעל בפניה לגונבה וכו'.

[וכע"ז פ"י לקמן נו:]. וכ' בחי' הריטב"א החדשים. פי' לפירושו דאנן לא קפדינן על מציאה דהשתא אם נמצאת הגנבה בידו או בגגו, דאפי' לא נמצאת בידו אלא שנאנסה ממנו, נתחייב בה.

י: בתוד"ה ואי משום. ואת"ל וכו' אמאי לא מוכיח מדאתרבאי חצר מקרא ידו כדבסמוך גבי גט וכו'.

ובתוס' הרא"ש תי', דהאי בידו איכא לפרושי ברשותו כמו ויקח את כל ארצו מידו, אבל ונתן בידו הוי יד ממש, דנתנה משמע מיד ליד. א"נ לקמן מדקדק מדרבי לענין גט שמתגרשת ע"י חצרה כמו ע"י עצמה, אפי' בעל כרחו, ואפי' קטנה, אלמא לאו משום שליחות אתרבאי דאין שליחות לקטן ואין שליחות אלא מדעתה, אבל הכא מסתבר למימר דמשום שליחות איתרבאי אי לאו משום דאין שליח לדבר עבירה.

י: בתוד"ה דאמר לישראל. ואת"ל ואפי' אמר לכהן נמי, וי"ל דכהן מיקרי בר חיובא וכו'.

וז"ל תוס' הרא"ש, תימה דאם היה השליח המקדש כהן אמרינן דלא מייחייב המשלח, ואמאי הלא השליח הכהן נמי לאו בר חיובא הוא, דלא עבר אלאו דלא יקחו אם נעשה שליח לקדש גרושה לכהן אחר וכו'. וי"ל כיון דכהן הוא, חמיר עליו לאו דלא יקח[ו] לפי שגרשה אסורה לו, וסבור המשלח שלא יעשה שליחותו, אבל לישראל קילא ליה איסור גרושה לכהן ובודאי יעשה שליחותו.

ובעיקר קושייתם כ' המהרצ"ח ליישב, דהרי בלא"ה הקשה בנו"ב [קמא, אהע"ז סי' ס"ד], דאין אפשר לשליחות בקידושין, הרי הוא תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים, ולא מהני אפי' בשויה שליח כמו בהא דיימר בר חשו, [וכמש"כ תוס' לעיל י. בד"ה תופס], ותירץ משום דאמרינן מיגו דזכי לנפשיה, ואולם בכהן דאמר לכהן צא וקדש לי אשה גרושה דלא שייך מיגו דזכי לנפשיה, א"כ בלא"ה אין אפשרות לשליח. אמנם הגרע"א [תנינא סו"ס ס"ה] הביא כן בשם הרב השואל, וכ' ע"ז, במחכ"ת זה אינו, דדוקא מציאה וכדומה דהפקר לכל ויכול כל אחד לזכות בלא דעת אחרת, משא"כ בקידושין דבעינן דעתה, וכיון שהיא מתרצית לקדש לזה, אינו בכלל תופס לבע"ח, ופשוט.

י: בתוד"ה אקפי לי קטן. וה"ה דהוה מצי למימר אקפי לי גדול וכו', ואע"ג דמוקי התם כי ניקף מסייע ליה וכו'.

והרשב"א כ', והא דנקט אקיף לי קטן, י"מ דה"ה לגדול, אלא אורחא דמילתא נקט, דלא ברשיעי עסקינן דמנח ליה לאקופי, ועוד דדילמא מסייע ומחייב. וי"א דבגדול כיון דלא מציא איהי לאקופיה בלא דעתיה, משלח פטור לכו"ע. וז"ל המאירי, ובגדול מיהא אינו כן, שהיה לו להזהר בכך, ואין כאן שליח אלא של ניקף שמניח בעצמו לעשות כך.

ועיין בהגרע"א שכ', דמשמע"כ לעיל [בד"ה דאמר] דאי מקדשה [הישראל השליח] לעצמו לא מייחייב, לא מיקרי בר חיובא, נראה דכללא הוא דכל היכא דבהך שליחות אילו נעשית לעצמו לא היה כלל עבירה, לא מיקרי בר חיובא, וכ"כ להדיא בשיטמ"ק בשם הגליון. ולפ"ז תמה על דבריהם כאן, אמאי הוצרכו התוס' לדחוק דה"ה דהומ"ל דאקפי לי גדול, הא י"ל בפשוטו, דבאקפי לי גדול אילו עשתה היא כן בלא שליחות הבעל, עוברת ג"כ אלפני עור דמכשלת להניקף, א"כ במה שאמר להאשה אקפי לי גדול הוי בשליחות שתי עבירות, היינו לאו דלא תקיפו ולא דלפני עור להכשיל הניקף, ולגבי לפני עור מיקרי בר חיובא, כיון דבלאו שליחות עברה ג"כ ע"ז.

יא. ילפינן מציאה מגט.

כ' במהדו"ב למהרש"א, אין להקשות לפ"ז אמאי איצטריך המצא תמצא לרבות חצרה, הא כבר נלמד מגט דחצר הוי כידה, [א"ה, לכא' כבר מצריך ע"ז].

להו בריש פ' הזורק [עז.], דאי אשמועינן גט משום דבעל כרחו מגרשה, אבל גנב דליתיה בעל כרחיה אימא לא. ואולי איפכא הוא דיש להקשות, דמה"ט לא מצינן למילף נמי מציאה מגט דליהוי משום יד. ויל"ע, די"ל דאי לאו המצא לא הוי ילפינן ממון מגט, אך אחר שגם גבי ממון נלמד חצר מהמצא תמצא, אז ס"ל דלענין שחצר יהיה כידה [ר"ל ולא משום שליחות], שפיר נלמד מגט, כמו דגבי גט הוי חצר כידה ה"ה לענין ממון.

יא. בתוד"ה ילפינן. האי ילפינן הוי מדרבנן, דמציאת קטן לא הוי אלא מדרבנן וכו'.

וכ"כ שא"ר. ועיין בהגרע"א דלכא' להפוסקים דבצרו וזורקו ודעת אחרת מקנה הוי קנין דאורייתא, אמאי מוקי לה במציאה ומוכרח לדחוק דהאי ילפינן היינו מדרבנן, ולא מוקי פלוגתייהו במתנה והוי לימוד גמור, ומוכח דבמתנה ליכא קנין ד' אמות.

יא. והוא שעומד בצד שדהו.

כ' בחי' הריטב"א החדשים, פירוש בצד ממש ואפי' חוצה לו, דכיון דמשתמר לדעתו, סברא הוא דכך הוא מצידה כמו מתוכה, והא דתנן התם [גיטין עז.]. הזורק גט לאשתו והיא בתוך ביתה, אורחא דמילתא נקט דכל כבודה בת מלך פנימה. והוצרכנו לפרש כן, מפני שראיתי מי שפירש דבעינן שיהא עומד בתוך השדה, ומאי בצד שדהו, בצד אחד משדהו. ולא נהירא. [ועיין בתוס' לקמן יא: סוד"ה וכו'] דכשבתו פתוח לאותה חצר מיקרי עומד בצד שדהו].

יא. ותיקני ליה שדהו דאמר ר"י בר חנינא וכו', הני מילי וכו' אי עומד בצד שדהו אין אי לא לא.

כ' הרש"ש, משמע דהקושיא לא קאי רק אדשמואל, וכן הבין המהרש"א בתוד"ה זכתה, וקשה דליפרוך אמתני' למה לי ראה אותן רצין דמשמע דוקא טרם שזכו בה, [והא] אפי' נתוודע לו אחר שזכו בה נמי [תקדם ותקנה לו שדהו] מדר"י בר חנינא. וי"ל משום דה"מ לשנויי דמשום סיפא נקט [התנא "ראה" וכו'] כמש"כ תוס' לענין ואמר. [וכ"ש להריטב"א ודעימיה [הו"ד] לקמן ע"ד תוד"ה זכתה], דס"ל דאע"ג דבעלמא א"צ אמירה, מ"מ היכא דראה ולא אמר גרע, דודאי משו"ה תני הכא ראה וכו'.

אבל לפמש"כ התוס' בב"ב [נד. סוד"ה אדעתא] דבדבר שאין הוה שימצא לא קני שלא מדעת, [ועיין לקמן כו. בתוד"ה דשתין], א"ש בפשיטות, דודאי אין הוה מציאות בשדה שאין בנ"א רגילין שם שיאבד אחד מהם, וכן צבי שבור. [א"ה, לכא' הבין הרש"ש בכוננת התוס' דב"ב שאין הוה שימצא, ור"ל שאין רגילות שיהיה שם, אמנם י"ל דכוננתם שאין הוה שימצא, ור"ל שאין עתיד שימצאו בעל החצר, וע"ד שכתבו לקמן כו., ולפ"ז לכא' לא שייך האי טעמא הכא. ויל"ע].

יא. הני מילי חצר המשתמרת.

כ' הנימוק"י, וחצר המשתמרת דלא בעינן שיהא עומד בצד שדהו צריכה טעמא, דהא לאו משום יד הוא דמהני כמו בגט דהתם בעינן עומדת בצד חצרה כדלקמן, וגם לא מטעם שליחות, כדפי' הרנב"ר ז"ל שא"א לזכות לחבירו מתורת שליחות אא"כ נעשה שלוחו של בעל הממון, ובמציאה ליכא בעל הממון שיהא זה שלוחו, ולא שייך למימר בחצר כדאמרינן גבי מגביה מציאה לחבירו דמיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה. וכ' הרנב"ר ז"ל, דאיכא למימר דכל שהיא משתמרת למי שהוא זכות לו, כידו היא, שאף מה שבא לידו כי ניחא ליה דליקני, בחצר המשתמרת הוא נותנו, ויד אריכתא היא, משא"כ לענין גיטין דכיון דלא ניחא לה דתקנה חצר המשתמרת אינה כידה, שמה שהוא חובה לאדם כשהוא בידו אינו נותנו בחצר המשתמרת, אדרבה מוציאו ממנה.

יא. בשדה שכוח מעיקרו הוי שכחה, זכור ולבסוף שכוח אין שכחה וכו', אבל בעיר אפי' זכור ולבסוף שכוח וכו'.

לרש"י ותוס' ושאר, זכור מעיקרו היינו ששכחו הוא תחילה לפועלים, וזכור ולבסוף שכוח היינו שבשעה ששכחו הפועלים היה זכור. אבל הראב"ד פ"י [הו"ד בחי' המיוחסים להריטב"א] וז"ל, שכוח מעיקרו כגון

ונפק"מ נמי איפכא, בצבי וגוזלות שאין אחרים רצים אחריהם, דלטעמא דהר"ן בעינן אמירה, ולטעמייהו דהריטב"א והפנ"י לכאוי לא בעינן].

יא. בתוד"ה זה הכלל. לאתווי קרן זוית.

כ' המהרש"א, נראה לפרש משום דלפניו אין שכחה, דהיינו שקצר מצפון לדרום והניח בסוף השורה והתחיל משורה שניה, אינו שכחה, כיון דעדיין לא עבר עליה, אני אומר שדעתו לקצור זה בשורה אחרת ממזרח למערב, וה"נ היה לנו לומר אם הניח בתחילת קציר בקרן זוית וקצר אח"כ כל השורה מצפון לדרום, שדעתו לקצור הקרן זוית בשורה אחרת ממזרח למערב, ואשמועינן בזה הכלל דמ"מ הוי שכחה, כיון דכבר עבר עליו והוי בבל תשוב. ועד"ז פי' המהר"ם שי"ף. ובתוס' אנשי שם פי', דזה הכלל לאתווי דהוי שכחה אם הניח בסוף השורה שמצפון לדרום, ובשורה השניה שאצלה [מצפון לדרום] קצר [לפירש"י, או עימר לפי הרמב"ם] את כולה. יעו"ש. והתפא"י פי' לאתווי אם אחר ששכח עומד שבסוף שורה ראשונה שמצפון לדרום, חזר ועימר שורה שאצל עומד זה ממזרח למערב, הוי עומד זה שכחה כדין שכח לפניו.

יא. בתוד"ה עישור. פירש"י וכו' דחזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידו וכו', וקשה דהיינו דוקא בחבר שמת או בהולך וכו'.

וז"ל תוס' הרא"ש [סוד"ה מעשה], וא"ת כיון דהיתה התבואה ממוחרת [כמש"כ לעיל מינה], היאך יצא מביתו עד שלא נתקנה, הא אמרינן חזקה לחבר וכו'. וי"ל שהודיע לבני ביתו שאינם מתוקנים. א"נ היכא דמת וביישוב הדעת הוא דאמרינן חזקה לחבר וכו' כדמפרש בירושלמי, א"נ אדם השולח פירות לחבירו כי היא דעירובין, ור"ג דעתו לחזור היה ולא היה צריך להודיעם. והרמב"ן כ', איכא למימר ר"ג בשבליים שבקינהו דאכתי לא הגיע לעונת המעשרות, ושעת הביעור היתה וכו', והיה חושש שמא מרחום בני ביתו, שאילו לא מרחום, לא היו חייבין בביעור כדתנן התם וכו', א"נ דר"ג כמשנה ראשונה דהתם ס"ל, דאפי' לא באו לעונת המעשרות חייבין בביעור, כדנתיא בפ"ק דסנהדרין [יא:]: דר"ג שלח לבעלי בתים שבגליל, דזמן ביעורא מטא לאפרושי מעשרא מן עומרי שובליא.

יא. בתוד"ה עישור. וא"ת ואמאי לא נתן תרומה גדולה וכו', וי"ל דתרומה גדולה טרם שנסע הפרישה כו'.

והרמב"ן כ', איכא דקשיא ליה, היאך הפריש מעשרותיו ולא הפריש תרומה ויתננה לר"א בן עזריה שהיה שם בספינה או יזכה לכהן ע"י אחר. ותירוצא, דאיהו ודאי תרומה נמי אפריש, שאסור להקדים מעשרות לתרומה דכתיב [שמות כ"ב, כ"ח] מלאתך ודמעך וגו', והאי דלא קתני לה, משום דלא קתני אלא מה שזכה להם והוציא מרשותו, אבל בתרומה לא זכה בה לאחר, אלא שקרא לה שם בלבד, לפי שאין התרומה צריכה ביעור, כדתנן במס' ביכורים [פ"ב מ"ב] יש במעשר ובביכורים מה שאין בתרומה וכו' וחייבין בביעור וכו'. ויש לדקדק אחר טעם זה, דתנן התם [מעשר שני פ"ה מ"א] כיצד היה הביעור, ונתן תרומה ותרומת מעשר לבעליה, ונתן נמי [שם מ"י] [וגם נתתיו] זו תרומה ותרומת מעשר. ואפשר דפלוגתא דתנאי היא, ור"ג סבר לה כמ"ד אינה צריכה ביעור. [יעו"ש עוד].

והמאירי כ' מתחילה דתרומה חייבת בביעור, והקשה ע"ז ממתני' דפ"ב דביכורים, וכ' בשם תוס', שמדברי סופרים טעונה ביעור וקרא אסמכתא בעלמא, ובמעשה של ר"ג אפשר שכבר נתן את התרומה ומתוך כך לא הזכירה, או שמא לא חשש אלא במה שהוא מן התורה. וי"מ [ההיא מתני' דביכורים] שמעשר שני וביכורים טעונים ביעור מן העולם הואיל והיה טעון הבאת מקום. [משא"כ בתרומה, שאינה טעונה ביעור מן העולם, אלא שיתננה לכהן].

יא. בתוד"ה עישור. וי"ל דתרומה וכו', לפי שקלה היתה להפריש, דחטה אחת פוטר את הכרי וניטלת באומד.

כ' בחכמת מנוח, כלומר אע"ג שתקנו חכמים לתרום א' מחמשים, מ"מ לא תקנו שימדוד ויצמצם, רק יטול באומד א' מחמשים, כיון דמדאורייתא חטה אחת פוטר הכרי, ולכך קלה היתה להפריש א' מחמשים באומד, משא"כ במעשר שצריך למדוד ולצמצם, וה"ק לפי שקלה היתה להפריש

שלא חזר פניו ממנו עד ששכחה ואח"כ חזר פניו ממנו והניח לאחרים בשכחתו, וקרי ליה שכוח מעיקרו, לומר שמשעה שהוא ראוי להיותו שכחה שהניחו לאחריו, וכדאמר לאחריו שכחה מפני שהוא בבל תשוב, הוא שכוח מעיקרו שלא היה זכור בה כלל, ונסיב לה בש"ס מדכתיב "ושכחת" לשעבר, ומשמע שכבר שכח, ולא כתיב "ונשכח". אבל אם משהפך ממנו פניו שכחו, כיון שהוא זכור אחר שהיה ראוי לכלל שכחה, זכתה לו שדהו, והוי כאילו לקחו בידו, וכל שלקחו בידו אינה שכחה וכדכתיבנא לעיל, אבל בעיר, אע"פ שהוא זוכה [אצ"ל זוכר] עתה ויודע שיש לו עומד בשדה, כגון שאמרו לו פועלים, אם שכחוהו אח"כ הוא ופועליו הוי שכחה, כיון שאינו עומד בשדה.

יא. עישור שאני עתיד למוד וכו'.

כ' בחי' הריטב"א החדשים, איכא דקשיא להו היאך ר"ג מוציא מעשרות בעודו בספינה והפירות ברשותו, דהא לא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף [עירובין ל:]. ומתרצים דהכא שעת הדחק היתה לפי שהגיע זמן הביעור, ולא היה אפשר לתרום שלא מן המוקף, ובשעת הדחק תורמין ומעשרין שלא מן המוקף. ומסתברא דקושיא ליתא כלל, דכיון דמפריש מיניה וביה, הרי המעשרות מוקפים הם עם הטבל שמתקן, ואע"פ שאין הבעלים מוקפין עמהן, אין בכך כלום. [שלא נקרא שלא מן המוקף אלא כשהמעשר במקום אחד והתבואה שמעשרין עליה במקום אחר, שמא ישרף המעשר והתבואה קיימת. ל' המאירי לשיטה זו].

ועיין בפנ"י [ע"ד תוד"ה עישור] שפי' שר"ג לא עישר מיניה וביה, שהטבל היה מונח במקום שבני ביתו משתמשים, והוא הפריש עליהם מעשר מתבואה שהיתה מונחת במקום המוצנע, [ומה"ט לא חשש שיאכלו בני ביתו התרומת מעשר שהפריש ר' יהושע]. דנהי דתרומה לא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף, מ"מ במעשר לא איכפת לך, והכי מוכח להדיא, ואפי' בתרומת מעשר משמע דשרי וכו', ואפי' היכא דאסור לתרום שלא מן המוקף, אמרינן בכה"ג בפ' בכל מערבין [לב:]: דניח"ל לחבר דליעבד איסורא זוטא ולא ליעבד עם הארץ איסורא רבה. עכ"ל.

יא. בתוד"ה זכתה לו. נראה אע"ג דלא אמר זכתה לי זכתה לו וכו', והכא נקט משום סיפא וכו'.

וכ' ע"ז בחי' המיוחסים להריטב"א, ומיהו לא נהירא, דבגוזלות מפריחין פשיטא דאפי' אמר תזכי לי חצרי לא אמר כלום, כיון דמפריחין הן והולכין להן, [ומשו"ה לא אצטרך. אלא ודאי מילתא כפשטא, וכן פי' רבינו ז"ל, דדוקא דאמר זכתה לי, הא לא אמר הכי לא זכה, והיינו טעמא דבעינן דלימא הכי, דכיון דחזי דאחרים רצים אחר המציאה ואשתיק, נראה דהוא לא בעי דתזכה לו חצרו, ואין ספק דאי לא בעי לא זכי ליה, דאין חצרו של אדם זוכה לו על כרחו, ומשו"ה דוקא אם אמר זכתה לי, הא לאו הכי לא זכתה, אבל לעיל הוא מגלה בדעתיה דאיהו נוחא ליה דלזכי, שהרי הוא מחזר אחר המציאה או אחר הלקט, הילכך אמר דאפי' כי לא אמר אקני זכה וכו'.

ועיין בפנ"י שכו', דלו"ד התוס' היה נראה דהא דנקט ואמר זכתה לי שדי היינו משום דצריך שיכוין לקנות דוקא, ומשו"ה כל שלא אמר זכתה, אם קדם הלה שרץ אחריו והחזיק בה, אין זה יכול להוציא מידו, דמצי למימר מאן יימר שנתכוונת לקנות, לכך צריך שיאמר כן בפירוש, ואז יכול להוציא אפי' מיד המוחזק וכו', משא"כ לעיל גבי פאה שזה שנפל עליה מוחזק, א"כ ודאי שהיה נאמן לומר שנתכוין לקנות, ועוד דהא קמן דנפל עליה ונתכוין לקנות, אי לאו [מטעמא דמשני התם] דאנן סהדי דכיון דנפל עליה גלי דעתיה דבארבע אמות לא ניחא ליה דליקני.

והנימוק"י כ' בשם הר"ן, דדוקא דאמר הכי, שכיון שצבי וגוזלות הללו מהלכים הם, כל שהוא מתעורר לקנותם משתמרים הם לו, כיון דאי רץ אחריהם מגיען כדאיתא בגמ' [יא:], ואי לא, אפי' עומד בצד שדהו אינה משתמרת לו, ואינו דומה לידו, דיודו משתמרת וזו אינה משתמרת, וכך הם דברי הרמב"ם ז"ל [בפי"ז מהל' גזילה ואבידה ה"ח]. [ולפ"ז במציאה שאין סופה לצאת משדהו אם לא יטלוהו אחרים, לכאוי יקנה אף בלא אמירה, משא"כ לטעמא דהריטב"א, וכן להפנ"י, כל שאחרים רצים אחריהם בעינן שיאמר.

משום דחטה אחת פוטר את הכרי ולכן ניטלת באומד. וז"ל תוס' הרא"ש, וי"ל משום דחטה אחת פוטר כל הכרי מדאורייתא, שמא הפרישה קודם שיצא מביתו ונתנה לכהן כדי לצאת ידי איסור דאורייתא. א"נ משום דתרומוה גדולה ניטלת באומד ובמחשבה ולא בעי מדידה, היה נקל לו להפרישה קודם שיצא. [ולשינויא קמא לכאן צ"ב, דהרי מבטל תקנת חכמים ליתן א' מחמשים, דלא מסתבר לומר שיוכל להוסיף אה"כ כדי לקיים הך תקנתא].

יא: מתנות כהונה נתינה כתיבא בהו, חליפין דרך מקח וממכר הוא, מטלטלין אגב קרקע נתינה אלימתא היא.

כ' בחי' הריטב"א החדשים יש מקשים, וכיון דמקומו מושכר לו ונתקבלו שכר זה מזה, הא הו"ל דרך מקח וממכר. ולא קושיא היא, דהתם נהי דאיכא מקח וממכר במקומו של פירות, אבל פירות עצמן בנתינה הן, והו"ל כקרקע במכר ופירות במתנה, וכדייקינן לה מהכא בפ"ק דקידושין [כז.], ואילו נתן הפירות בחליפין, תחת הפירות עצמן נוטל סודר של חליפין, והו"ל כמקח וממכר, שנותן פירות ומקבל סודר בחליפיהם. [א"ה, לכאן סברת היש מקשים, דס"ל דבקנין אגב דנין את מעשה הקנין כמעשה גם בשביל קניית המטלטלין].

יא: והרי גט דדעת אחרת מקנה אותה וכו'.

כ' בתוס' הרא"ש, הקשה רבינו מאיר, למאי דלא ידע טעמא דשאני גט דאיתיה בעל כרחיה, הו"מ למיפריך וליתעמיך הא גבי גט אפי' בחצר המשתמרת בעינן עומדת בצד ביתה. ותירץ דהא פשיטא ליה כיון דחוב הוא לה אין חבין לאדם אלא בפניו, ודוקא במציאה ומתנה הוא דסגי ליה בחצר המשתמרת אע"ג דלא קאי בצד חצרו, אבל השתא דאמרת דאליה כ"כ דעת אחרת דאפי' בחצר שאינה משתמרת דלא קני במציאה קני במתנה משום דעת אחרת, א"כ על כרחך היינו טעמא משום דמשתמרת לדעת המקנה הו"ל כאילו הקונה עומד בחצרו, א"כ בגט נמי כיון דהבעל עומד בצד חצרה הוי כאילו גם היא עומדת שם וחשיב משתמר לדעתה.

יא: שאני גט דאיתיה בעל כרחיה וכו' ולא ק"ו הוא וכו'.

כ' הריטב"א, שאני גט וכו', פירוש וכיון דכן, אי אפשר דתזכה לה חצרה בעל כרחיה אלא כשהיא עומדת בצדו וכו'. ולא ק"ו הוא וכו', פירוש דכל היכא דאיתיה בע"כ וכחו של מקנה עדיף מכחו של קונה, היה מן הדין דליסגי ליה טפי בכל דהו ולא נבעי עומדת בצד ביתה, דכיון דבעל כרחיה הוא, מה צורך לעמידתה שם.

יא: בתוד"ה נתון ליהושע. וי"ל דס"ל כר"ע וכו' ואחר קנסא לכהן וללו.

וכ"כ בתוס' הרא"ש, והוסיף וז"ל, ולמ"ד קנסא לעניים, נטל בתורת עניות, דעני היה. ומה שלא נתן לו גם מעשר עני, משום דאמרינן בעירובין [סג.]. הנותן מתנותיו לכהן אחד מביא רעה לעולם וכו', [א"ה, אבל הא לא קשיא ליה, שיתן גם המעשר ראשון לר"ע דידע עניים הוא, דאין בזה משום נתון מתנותיו לעני אחד, דמסתמא חילק ר"ע לעניים רבים]. ושמא גם אחרי הקנס יש מעלה ליתן לעני שהוא לוי. וי"ל ע. א"נ היו לו לר' יהושע מאתים זוז, ולא היה יכול ליטול מעשר עני, אבל מעשר ראשון היה יכול ליקח בתורת עניות הואיל והיה מתפרנס בדוחק כדאיתא בברכות [כח.]. מכתלי ביתך ניכר שפחמי אתה, ובהוריות [י.]. כ"כ יש בידך [חכמה] ואתה יורד בספינה [לצורך מזונות. רש"י שם].

יא: בתוד"ה מקומו. וי"ל דשאלה ושכירות אין נקנין בחליפין.

הרא"ש [סי' ל"א] הביא דבריהם, וכ' ע"ז, ואין נראה לי דקדוק מכאן, דאכתי תקשה אמאי לא נתן להם הקרקע בחליפין עד זמן ידוע. [א"ה, עיין בל' הרא"ש פ"ג דסוכה [סי' ל'], אם אמר לו יהא [האתרוג] במתנה עד שתצא בו ואח"כ יהא שלי כבתחילה, לא יצא בו, דהוי כמו שאול, עכ"ל, וא"כ לכאן קשה, איך יקנה בכה"ג בחליפין, אלא הא דפריך וכי לא היה להם סודר לקנות בחליפין, היינו למצוא תקנה שלא יהא צריך להקנות להם הקרקע, אבל כיון שצריך להקנות קרקע, יותר קל ליתן פרוטה לשכר מקנין חליפין. ובחי' הריטב"א החדשים הביא ד' תוס', וכ' ע"ז ואין זה נכון, דהא שאלה

מתנה ליומא ונקנית בחליפין כמו שנקנית בכסף ובשטר ובחזקה, דאמאי לא. וי"ל דא"ה"נ, וטעמא דעבד הכי, משום דכיון דהויא שנת הביעור, רצה לעשות הוכחה הניכרת לכל שמוציאו מרשות, כיון ששכר מקומו ונתקבל ממנו שכר.

יא: בתוד"ה וכו'. וא"ת שלהי השואל וכו', והשתא והלא השוכר משתמש בחצר וכו', וי"ל שגם משכיר ביתו פתוח וכו'.

הש"ך [סי' שיי"ג סק"א] למד מדבריהם דחצרו קונה לו אע"פ שהיא שכורה ביד אחרים. וכ' ע"ז הגרע"א לענ"ד אין דעת התוס' במש"כ והלא השוכר משתמש בחצר דהיינו שהחצר שכורה לשוכר, אלא כוונתם דהשוכר יוצא ונכנס בה, אבל לא השכירה לשוכר.

וז"ל תוס' הרא"ש, ולקמן בפ' השואל דאמר חצר המשתמרת של משכיר קונה לו אע"פ שהשוכר נכנס ויוצא דרך עליה, התם אין דירתו של שוכר ראויה לבטל שימור החצר, כיון שהוא אכסנאי של משכיר.

יב. בעי רבא זרק ארנקי בפתח זה ויצא בפתח אחר מהו.

ופירש"י והפקירו לכל הקודם. וכ' ע"ז הרמב"ן, ויש שהקשו ע"ז [עיין בתוד"ה ויצא], דהא מוכח לה בגמ' מדבעי ר' ירמיה במתנה היאך שזו דעת אחרת מקנה אותן, ואי בדאפקר אין זו דעת אחרת מקנה, שאינו מקנה לשום אדם, אלא שהוא מסלק זכותו ממנו. וי"ל דכל הפקר שהיו לו בעלים והם הפקירוהו מתחילה לדעת, כמו שדעת אחרת מקנה אותן דמי, ולא אתא לאפקי אלא מציאה שלא הפקירוהו בעלים מדעתם אלא שהיא מופקרת ועומדת, אבל הפקירוהו בעלים כדין מתנה דמי. ותמיה לי, דהך סברא שייכא כמאן דס"ל במס' נדרים [מג.]. הפקר כמתנה, מה מתנה עד דאתיא לרשות זוכה אף הפקר עד דאתיא לרשות זוכה, אבל כיון דאסיקנא התם דהפקר לאו כמתנה דמי אלא מעידנא דאפקריה מופקר, ואינו יכול לחזור בו אלא כזוכה מן ההפקר, משמע דלא הוה לן למימר ביה דעת אחרת מקנה אותו. אלא [דאפשר לומר] כיון שהוא רוצה לסלק ממנו כדי שיזכה כל הקודם, בזכיה כל דהו זכי.

והרשב"א הביא דבריו, ונו"נ בהם, ומסיק וז"ל, כיון דאמר רבא דאור שאין סופו לנוח לאו כמונח דמי, ליכא בהא לאפלוגי בין דעת אחרת מקנה לדאין דעת אחרת מקנה, דכיון דלא נח ודלאו כמונח דמי, א"כ הרי זה כמו שלא נכנס לתוך חצרו כלל, וכשלא נכנס לחצרו, דעת אחרת מאי אהני ליה, הרי זה כאומר לחברו ארנקי שיש לי כאן ליקני לך חצרך דלא קני. [יעו"ש עוד].

יב. אויר שאין סופו לנוח כמונח דמי או לא.

כ' מהרצ"ח, לא ידעתי מדוע לא פשיט ליה הש"ס מהך פלוגתא דשבת [ד.]. אם אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמי, ושם הוי ג"כ אויר שאין סופו לנוח, ועיין גיטין עט. ובתוס' שם ד"ה דרך עליה. [שכ' בדורך עליה אין דומה כ"כ שיהא עומד לנוח, א"נ בבית מקורה דהכא דומה יותר עומד לנוח]. וז"ל חי' המיוחסים להריטב"א, אפי' לר"ע דאמר קלוטה כמי שהונחה דמי התם משום חומרא דשבת. ועיין במאירי שפסק דזכה המוצא האחר, דאור שאין סופו לנוח לאו כמונח, שהרי לענין זריקת שבת אמרו כן. [ואח"ז הביא ד"א דלא איפשיטא, ואם חזר בעל החצר ותפס אין מוציאין ממנו]. [מיהו פשיטותא דידיה מרבנן דר"ע דאית להו אפי' גבי שבת דחמירא לאו כמי שהונחה, וכ"ש הכא].

עוד כ' הריטב"א בשם רש"י, דההיא דמס' גיטין [עט.]. נשרף [הגט] דרך עליה אינה מגורשת משום דאין סופו לנוח, דרך ירידה מגורשת משום דסופו לנוח, התם שאני דרך עליה שלא נכנס כלל ברשותו, אבל הכא שנכנס בתוך רשות בעה"ב, אבעיא ליה אי כמונח דמי או לא. ולא נהירא, דגבי גט פשיטא לן דכה"ג לאו כלום הוא אע"ג דנכנס בתוך רשותה, אלא י"ל דשאני גט כיון דהוי בעל כרחיה, בעינן שיהא סופו לנוח בחצרה ואי לא לא מיגרשה, אבל גבי מתנה דזכות הוא לו ומדעתו, משו"ה מבעיא ליה.

יב. שבשעה שמוצאה מריצה אצל אביו.

כ' בחי' הריטב"א החדשים, פי' והו"ל כאילו הגביה לאביו. כן פירש"י ז"ל, [א"ה, בל' רש"י שלפנינו ליתא ליתב"ת "כאילו"]. פי' לפירוש, וכיון דרבנן הוא דתקון מציאה לקטן מפני דרכי שלום, אמרו שתהא מציאתו לאביו מהאי טעמא. ואפי' לר"נ דאמר [לעיל י.]. המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו, בהא מודה לשמואל מטעמא דאמרן, דהא ר"נ תלמידיה דשמואל ולא פליג עליה מסתמא. ואקשינן למימרא דס"ל לשמואל קטן לית ליה זכיה מדאורייתא, פי' משום דזכייתו במציאתו אינו אלא מדרבנן, איכא למימר שתהא לאביו מזה הטעם שאמר שמואל, דאע"ג דהא לאו טעמא רבה הוא, מ"מ כדאי בו לזכיה דרבנן, כי הם אמרו והם אמרו, הא אילו היה לקטן זכיה מדאורייתא, אין די בטעם זה שאמר שמואל לזכוי לאב במציאתו של קטן.

יב. בתוד"ה ואבוה. לאו דוקא עשיר, אלא כלומר כיון שיש לו חלק בשדה וכו'.

אבל בחי' המיוחסים להריטב"א כ' וז"ל, למחצה וכו', דעשיר הוא, וכגון שיש באותו מחצה שוה מאתים, ותנן [פאה פ"ח מ"ח] מי שיש לו מאתים זוז לא יטול, ומשום להזהיר עני על שלו [ליכא] דהא הקרקע אינו שלו, והיינו דגרסי' לקמן כי מלקט לאביו קא מלקט ואביו עשיר הוא.

יב. בתוד"ה ואבוה. כיון שיש לו חלק בשדה חייב בלקט וכו'.

הקשה הפנ"י, א"כ אכתי היאך יוצא בזה ידי חובת לקט במה שנותן לאשתו ובניו הסמוכים על שולחנו, דנמצא זה פורע חובו משל עניים, [א"ה, לכא' לא קאמר אלא דאינהו שרי ללקט מעצמם כשאר עניים, ולא איהו קיהיב להו, אלא הוי כמצאו מציאה ואינם צריכים למזונותיו, דנשכח איהו ממילא. מיהו ל' הרמב"ם [בפ"ד מהל' מתנות עניים הי"א] ויש לו לפועל להביא אשתו ובניו ללקט וכו', ואם תאמר דאפ"ה שרי, א"כ אמאי לא אשתמיט שום תנא לאשמעינן כי האי דינא בבעה"ב גופא שרשאי ליתן הלקט לבנו הגדול הסמוך על שולחנו והוא עני.

יב: עשו שאינו זוכה כזוכה.

ופירש"י אע"פ שאין לקטן זכיה במקום אחר, כאן עשאוהו כזוכה. [וכן פיר"ח]. וכ' ע"ז בחי' הריטב"א החדשים, יש שהקשו עליו, דסוף סוף זכיה דקטן זה מדרבנן הוא, והיכי מפקע מידי זכיות עניים דעלמא שהוא מן התורה. ויש שפי' בתוס' האחרונות, עשו את העניים דעלמא שלא זכו בפאה זו, כאילו זכו בה כבר והפקירוה לבניו של פועל. [ול' תור"פ והם נתנוהו לבני הפועל]. ואין זה טעם נכון, אלא פירש"י ז"ל עיקר, ודקאמרת היכי פקעה זכיה דעניים דעלמא שהיא מדאורייתא, הא לאו מילתא היא, דהא קיי"ל דהפקר ב"ד הפקר, [א"ה, אולי ס"ל לתור"פ דהכא מילתא דאיסורא היא דלא תליא בממונא. ועיין נדרים ז. פלוגתא דהרשב"א והר"ן אי ספק ממון עניים הוי ספיקא דאיסורא או דממונא], וכ"ש הכא דניחא להו לעניים דעלמא וכדמפרש ואזיל, והם מחלו זכותם אצל בניו של זה.

יב: מ"ט ענים גופיהו ניחא להו וכו'.

בתוס' הרא"ש [ד"ה עשו] כ' בתוד"ה וז"ל, ודוקא אשתו ובניו, אבל פועל גופיה לא, אע"ג דמה"ט נמי איכא למישרי פועל גופיה, דעניים ניחא להו דלילקוט פועל כי היכי דכי אגרי לדידהו מלקטי אף אינהו, שאני הכא דיד אשתו ובניו באמצע, אבל פועל גופיה אמר קרא לא תלקט לעני להזהיר העני על שלו, ומשום ניחותא דפועלים לא רצו להתיר. אבל פועל בשכר היה מותר ללקט אם לא בשביל ביטול מלאכתו, ואף אם נתן לו בעה"ב רשות אסור, כדתנן במס' פאה [פ"ה מ"ה] לא ישכור אדם את הפועל ע"מ שילקוט בנו אחריו משום שמוזיל גביה, ונמצא שוכר את פועליו בלקט של עניים, וכן אם היה מרשהו ללקט מוזיל גביה.

יב: ומאי הרי הן שלהן, לאפוקי דרבה.

ופירש"י לאפוקי שאינו של רבה אלא של אביה. וכן פי' בחי' המיוחסים להריטב"א, והוסיף ע"ז וז"ל, וכי תימא הא לא יחייב לה מזונות, ואמאי הרי היא של אביה, דהא לית בה איבה. ואית דאמרי דלשמואל הוא דאמר הכי, דלא שני ליה בין סמוכה לאינה סמוכה, אלא מפני שמריצה אצל

אביה היא. מיהו לפירש"י [נ] דפירש לעיל גבי שמואל ליכא לשנויי הכי, דהא שמואל גופיה מודה דמציאת בתו לאביה דמשום איבה הוא דמציאת בתו לאביה דוקא נקט, דוק ותשכח. והראב"ד תי' דכיון דמכח האב קאתי לה מזונות, כהעדפה דמי, וכל המציאה יהיב (לה) [ליה] שהיא כהעדפה.

ועיין בפיר"ח שכ', פי' למעט את אדוניה ממוציאתה. וי"א לאפוקי מהא דאמר רבא בפ' האשה נקנית [טז]. זאת אומרת עבד עברי גופו קנוי, באה משנתנו להוציא מזה הטעם של רבא. [וצ"ב].

יב: הכא במאי עסקינן במגורשת ואינה מגורשת, דא"ר זירא וכו' בעלה חייב במזונותיה.

כ' הנימוק"י בשם הרא"ה, דבעלה דוקא חייב במזונותיה, אבל אם מת, אין היורשין חייבין לזונה, דאין אלמנה ניזונת מן היתומים אלא מתנאי כתובתה כל יומי מיגר אלמנותה בביתה, והך כיון דספיקא היא דלמא לא אגידא גביה, המוציא מחבירו עליו הראיה, אבל מיניה דידיה, כיון שבידו לשלחה שלא תהא אגידא ביה כלל, ניזונת מנכסיו עד שיגרשנה לגמרי. [ויל"ע היכא דמת בלא בנים וזקוקה ליבם, אי ניזונת מנכסיו כל ג' חדשים, או כשעמד היבם בדין וברח, [עיין יבמות מ:], או דילמא הממע"ה. וצ"ת].

עוד כ' הנימוק"י, בירושלמי אמרינן שאדם שגירש את אשתו ולא נתן לה כתובה, חייב במזונותיה עד שיתן לה פרוטה אחרונה. [ומקוים למתני' בהכי. ועיין ברא"ש [סי' ל"ד] שכ' דטעמא דהירושלמי, כדי ליפות כח האשה שיפרעו לה כתובתה בעין יפה בבת אחת, ולא יתנו [לה] על יד יד, תקנו חכמים שיתחייב במזונות עד שיתנו לה פרוטה אחרונה, דאל"כ אמאי חייב לזונה יותר משאר בעלי חובות]. [ומ"מ מסתברא דלמ"ד לקמן [יז]:] ארוסה יש לה כתובה, לא מיחייב במזונותיה כשגרשה ולא פרע כתובתה עד פרוטה אחרונה, דלא חדשו חיוב מזונות מה"ט טפי ממה שהיה חייב לה קודם גירושין]. והר"ף דחאה, דמדאיצטריך תלמודא דידן לאוקמה חיוב מזונות במגורשת ואינה מגורשת, אלמא לית לן האי סברא וכו'. והרב בעל העיטור ז"ל חלק עליו ואמר, דמשום דבמגורשת ואינה מגורשת חייב (לשלם) [לעולם] ואע"פ שפרעה נקטה. [וז"ל הרא"ש שם, דגמ' דידן רבותא קמ"ל, דאפי' מגורשת ואינה מגורשת מציאתה לעצמה ולא חיישין לאיבה, דאילו מגורשת לגמרי ליכא שום חידוש].

יב: בתוד"ה במגביה. וא"ת הא דתניא בפ"ק דקידושין אמה העבריה מציאתה לאביה וכו'.

ובחי' הריטב"א החדשים הביא דבריהם, וכ' עוד, ויש מתרצים דרבה ה"ק, מתני' במגביה מציאה עם מלאכתו, שעל הרוב כך הוא, וכי איכא ביטול מלאכה נמי אינו נותן לרבו אלא שכר בטלה בלבד, ואינו דומה לפועל, דכיון ששכרו סתם למלאכה אף מציאה בכלל, ואינו בדין שיאמר תהא מציאתי לעצמי ואתן לך שכר בטלתי, שלא אמרו אלא בעבד עברי שעל הרוב כשמוצא מציאה אין בו ביטול מלאכה לרבו.

ועיין בהגראמ"ה שכ' אהא דא"ר יוחנן בעבד נוקב מרגליות עסקינן וז"ל, נ"ל דאתי לאפוקי אמה, שהאב אינו יכול למוכרה למציאתה, כיון שאין מציאתה שלו מן התורה, וסרה קושית תוד"ה במגביה.

יב: מצא שטרי חוב וכו' לא יחזיר.

הרמב"ם [פ"ח מהל' גזילה ואבידה הי"ד] כ' שכל שטרות הנמצאות שדינים לא יחזיר, אם החזיר שלא כדן הרי הם כשרים וגובין מהם. וכ' הנימוק"י בשם הר"ן, [וכ"כ הרשב"א לקמן ד"ה א"ה כל שטרי דעלמא], דדייק לה מדלא קתני פסול. ואינה ראייה, דפסול ודאי לא הוי אלא מחששא, להכי תנן לא יחזיר. וכבר השיג עליו הראב"ד ז"ל דאמר דודאי אם הוחזק נפל בב"ד או אפי' בעדים, אין מגבין אותו.

ועיין ברשב"א שהקשה לדברי הרמב"ם, מאי מקשה בגמ' אי הכי כל שטרי דעלמא ניחוש להו, השתא האי דנפל ולכתחילה לא יחזיר, אם החזירו מוחזר ולא חיישינן, שטרי דעלמא דאיתנהו בידא דמלוה מתחילתן ועד סופן ניחוש להו. אא"כ תאמר דהכי קא מקשה, כל שטרי דעלמא ניחוש להו וכ"ש האי כשהחזירו, וה"ה דהוי מצי לאקשווי א"ה אפי' החזירו נמי,

אלא דהכי לא אתפרשא בהדיא, ועוד דרבנותא נקט אפי' שטרי דעלמא וכ"ש זה.

יב: ואי כשאין חייב מודה, כי אין בהם אחריות נכסים אמאי יחזיר.

כ' הרשב"א, כלומר דטוען פרעתי, כי אין בהם אחריות נכסים אמאי מחזיר, דהא איכא למיחש לפרעון לחודיה, ולא משום דנפל ואיתרע ליה, דהא אכתי לא ידעינן להווא טעמא, דלקמן הוא דחדית ליה, אלא משום דכיון דלא נקיט מלוה שטרא בידיה, מהימן כדמהימן במלוה ע"פ, דהא טעמא דלא מהימן במלוה בשטר היינו משום דאמר ליה שטרך בידי מאי

בעי, והכא ליתיה לשטרא בידיה וזה אומר ממני נפל.

יב: בתוד"ה ולא לוח. פי' ועתה רוצה ללות בו וכו'.

אבל בחי' הריטב"א החדשים כ', פי' דודאי לקנוניא ולשקרא לא חיישינן, אבל אנו חוששין שמא נזדמן הדבר שכתב ללות בניסן ולא נזדמנו לו מעות למלוה עד תשרי וכו'. וז"ל הרשב"א, לאו משום דחיישינן דלמא משקר ומשום קנוניא, אלא דמילתא דלא רמיא עליה הוא, דכל שכתב ללות ולוח, לא דכיר אי לוח מיד או לא, הילכך לא מהימנינן ליה.